

LAPSEN JA PERHEEN PEHMEÄ ALOITUS PÄIVÄHOITO- POLULLA

Tutustumis- ja aloituskäytännöt Patotien päiväkodissa

Pia Kotkavuori ja Mervi Peltola
Opinnäytetyö, kevät 2016
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Diak Helsinki
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK) + Lastentar-
hanopettajan kelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Kotkavuori, Pia & Peltola, Mervi. Lapsen ja perheen pehmeä aloitus päivähoitopolulla – Tutustumis- ja aloituskäytännöt Patotien päiväkodissa. Diak Helsinki, kevät 2016, 83 s., 4 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan virkakelpoisuus.

Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda toimiva ja selkeä opas lapsen päivähoiton tutustumis- ja aloitusprosessista vantaalaisen Patotien päiväkodin varhaiskasvattajille. Oppaan tarkoituksena oli yhtenäistää käytännöt, jotka mahdollistavat kasvatushenkilöstön kohtaamaan lapset ja perheet tasavertaisesti, yksilöllisesti ja yhdenmukaisesti lapsen siirtyessä päivähoitoon. Tarkoitus oli työkäytännön avulla pyrkiä luomaan perheiden kanssa turvallinen ja kasvatuskumppanuutta tukeva päivähoiton alku. Opas auttaa perehdyttämään uusia työntekijöitä, sijaisia ja alan opiskelijoita siihen, millaiset ovat laadukkaat ja pehmeät tutustumis- ja aloituskäytännöt Patotien päiväkodissa.

Opinnäytetyö on kehittämispainotteinen opinnäytetyö, joka muodostuu kehittämishankeraportista ja produktiosta. Aineiston keruumenetelminä käytettiin ryhmäkeskusteluja ja kyselylomakkeita, joiden tarkoituksena oli selvittää mitä asioita lapset, vanhemmat ja varhaiskasvattajat pitävät tärkeinä päivähoiton aloitusvaiheessa. Tutkimukseen osallistui Patotien päiväkodin 1–5-vuotiaiden lasten vanhempia, henkilökuntaa, 4–5-vuotiaita päiväkotikäisiä lapsia sekä kolmen muun länsivantaalaisen päiväkodin kasvattajia. Aineisto analysoitiin teemoittelulla.

Tutkimuksen tulosten mukaan riittävän pitkä tutustumisaika päiväkotiin, aikuisiin ja päiväkodin rutiineihin on päivähoiton aloitusvaiheessa oleellista. Informaation saanti päiväkodin tavoista ja käytännöistä tutustumisjakson aikana koettiin tärkeäksi. Riittävä henkilökunta ja sen pysyvyys sekä sylin, läheisyyden ja kiireettömyyden merkitys nousivat vastauksissa esille. Tulosten mukaan omahoitajuuskäytäntö sekä kaverin saaminen päivähoiton aloitusvaiheessa koettiin tärkeäksi.

Johtopäätöksinä voitiin todeta, että pitkä ja vaiheittainen tutustumisjakso sekä riittävä ja pysyvä henkilökunta päivähoiton aloitusvaiheessa tukevat lapsen ja perheen sopeutumista päivähoitoon. Riittävällä henkilökuntaresurssilla voidaan taata, että jokainen lapsi pystytään huomioimaan yksilöllisemmin ja kiireettömämmin sekä tarjota jokaiselle lapselle enemmän läheisyyttä ja syliä. Vastauksista voitiin myös päätellä, että ystävyys- ja sosiaalisilla suhteilla on merkitystä lapsen sopeutumisessa päivähoitoon ja ne vaikuttavat pehmeän ja laadukkaan päivähoiton aloituksen toteutumiseen. Johtopäätöksenä voitiin myös todeta, että arjessa vanhempien on helpompaa tukeutua yhteen kasvattajaan kuin koko kasvattajatiimiin, koska omahoitajuus nousi vahvasti esille vastauksissa.

Asiasanat: lapsen etu, osallisuus, kasvatuskumppanuus, kiintymyssuhde, päivähoiton aloitus

ABSTRACT

Kotkavuori, Pia and Peltola, Mervi. Child's and family's soft start in day care – practices in Patotie day care centre. 83 p. 4 appendices. Language: Finnish. Helsinki, Spring 2016. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme of Social Services. Option in Social Services and Education. Degree: Bachelor of Social Services.

The purpose of this thesis was to create a functioning and lucid guidebook to support staff and the child's parents through a solid cooperation relationship and partnership. The goal of the development process with Patotie's early childhood education staff was to find day care practices that would help with this task.

The idea of the guidebook was standardized conventions which allowmake childhood education workers to face children and families equally, individually and consistently when a child starts at a day care. The guidebook also helps to familiarize the new workers, the substitute workers and the students with their in to Patotie's day care center soft and high quality practices .

The thesis is a development project which contains a development report and production. Data was collected from a the group discussion and questionnaire with open questions which purpose was to find out what the most important subjects are when a child starts a day care. Patotie's four and five-year-old children, their parents and educators participated in the survey. Educators from three other day care center's in Vantaa also participated in the survey. The data was analysed with themes.

According to the visiting period, meeting the new adults and awareness of the day care center's routines were the most important subjects when the child starts a day care. Information from the day care center's habits and conventions during the visiting period was also important subjects. The results showed that it is very important that there is enough stable staff in day care center's groups. Closeness, unhurried atmosphere, a designated nurse and child's friends were also the subjects which were found important in answers.

As a conclusion it can be found that a long and phased visiting period and stable educators, support the child and parents to settle in in a day care center. Sufficient staff ensures that every child can be noticed more individually. In that way there is also more closeness available for a child. In addition friendships and social relationships help the child to settle in a day care. It was brought up in the answers that it is easier for the parents to lead on only one educator than the whole educator team because a designated nurse was strongly brought up in answers.

Keywords: the interest of the child, participation, collaborative partnership, attachment relationship, day care start

Minä, pieni ihminen, tarvitsen sinua!

Minä olen pieni ja matkalla

aivan uuteen maailmaan.

Auta sinä minua tällä matkallani.

Minua jännittää ja hieman pelottaakin,
sillä en tiedä millaista päiväkodissa on.

Minua auttaa ja helpottaa,

että saan tutustua tähän uuteen
ympäristöön kanssasi.

Ole tukenani ja turvanani,

jotta rohkaistun.

Jos alkuun on ikävä äitiä ja isää

saan olla turvallisessa sylissäsi.

Ja pian, aivan yllättäen,

uskaltaudun arjen touhuihin itsekseni,

sillä olethan turvanani!

(Salminen & Tynninen 2011, 5)

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
2 KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHDAT	10
2.1 Kehittämishankkeen tausta.....	10
2.2 Kehittämishankkeen tarkoitus ja tavoitteet.....	10
2.3 Kehittämishankkeen toimintaympäristö ja asiakasryhmä.....	11
2.4 Aikaisempia tutkimuksia tutustumis- ja aloituskäytännöistä päiväkodeissa	12
3 LAPSI JA PERHE PÄIVÄHOIDOSSA.....	14
3.1 Päivähoidon varhaiskasvatus	14
3.2 Ekologinen kasvatusteoria.....	15
3.3 Kasvatuskumppanuus ja vanhempien osallisuus päivähoidossa.....	16
3.4 Lapsen osallisuus päivähoidossa	19
4 PÄIVÄHOIDON ALOITUS.....	22
4.1 Koko perheen elämänmuutos	22
4.2 Kiintymyssuhde ja päivähoito	25
4.3 Päivähoidon pehmeä aloitus.....	29
4.4 Lapsen reagoiminen päivähoidon aloitukseen	32
5 HANKEPROSESSIN KUVAUS	34
5.1 Toiminnallinen opinnäytetyö - produktio	34
5.2 Hankkeen suunnittelu, toteutus ja tiedonhankintamenetelmät	35
5.3 Hankkeen aikataulu	40
6 ANALYSOINTI JA TULOKSET	42
6.1 Aineistot ja analysointi	42
6.2 Lasten ajatuksia päivähoidon aloituksesta.....	42
6.3 Vanhempien mielipiteitä pehmeästä päivähoidon aloituksesta.....	43
6.4 Päiväkotien henkilökunnan näkemyksiä laadukkaasta päivähoidon aloituksesta.....	47
7 KYSELYIDEN TULOSTEN YHTEENVETO	50
8 OPAS TUTUSTUMIS- JA ALOITUSKÄYTÄNTÖIHIN.....	52
8.1 Oppaan rakentuminen	52
8.2 Oppaan sisältö.....	53

8.3 Oppaan ja opinnäytetyöprosessin arviointi	54
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	60
10 POHDINTA	65
10.1 Sosionomi varhaiskasvatuksessa ja varhaiskasvatuksen tulevaisuus ...	65
10.2 Varhaiskasvatuksen laatutekijöitä.....	67
10.3 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys.....	69
LÄHTEET.....	72
LIITE 1 Lomakekysely Patotien päiväkodin henkilökunnalle.....	77
LIITE 2 Kysely kolmelle länsivantaalaiselle päiväkodille	79
LIITE 3 Haastattelulupa lasten haastatteluja varten.....	79
LIITE 4 Lomakekysely vanhemmille.....	81

1 JOHDANTO

Päivähoidon aloitus on iso ja merkityksellinen asia sekä lapselle että koko perheelle. Se tuo perheen elämään aina monenlaisia muutoksia, jossa mukana on niin epävarmuutta kuin hallintaa. vanhemmille päivähoiton aloitus synnyttää erilaisia ajatuksia ja mielikuvia, kuten syyllisyyttä, levottomuutta, huolta, innostusta, uuden odotusta ja luottamusta. (Munter 2001, 35.) Kasvattajien tulee huomioida sekä lapsi että vanhemmat ja olla koko perheen tukena, heitä kuunnellen ja rinnalla kulkien muutoksen keskellä.

Olemme usean vuoden ajan työskennelleet päiväkodissa eri-ikäisten lasten ryhmissä. Joka vuosi uusien lasten aloittaessa päivähoiton mietimme, miten voisimme varhaiskasvattajina tarjota jokaiselle aloittavalle lapselle ja hänen vanhemmilleen mahdollisimman laadukkaan ja pehmeän päivähoiton alun ja miten voisimme parhaalla mahdollisella tavalla tukea juuri heidän sopeutumistaan päivähoitomaailmaan.

Kun lapsi siirtyy päivähoitoon, hänen elämänpiirinsä laajenee. Siihen asti hänen elämänsä keskipiste on ollut kotona, mutta nyt hänen kokemusmaailmansa alkaa karttua uusilla asioilla. Siirtyminen kotoa päivähoitoon merkitsee sopeutumista uuteen ympäristöön ja yhteisöön. Vanhempien ja päivähoiton henkilökunnan vuorovaikutus, luottava ja avoin suhde kantaa lapsen turvallisesti päivähoitoon ja auttaa häntä sopeutumaan uuteen tilanteeseen. (Munter 2001,37, 48.)

Kotoa päivähoitoon siirtymisen tulisi tapahtua pehmeästi ja rauhassa pienin askelin lasta ja perhettä yksilöllisesti kuunnellen ja tukien. Kasvatuskumppanuus, joka on vanhempien ja kasvattajien välistä vuorovaikutusta ja yhteistyötä ovat kaiken pohjana lapsen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille päivähoitotaipaleella. Kasvatuskumppanuuden pohjana ovat vanhempien ja kasvattajien välinen kunniotus ja yhteiset tavoitteet lapsen kasvatuksen suhteen. Kasvatuskumppanuudessa tarvitaan jatkuvuutta, vastavuoroisuutta sekä sitoutuneisuutta ja se on kuin

silta, joka kannattelee päiväkotipäivän aikana lapsen suhdetta vanhempiinsa. (Salminen & Tynninen 2011, 33.)

Kasvatuskumppanuusajatteluun pohjautuen on aina hyvä miettiä ja kehittää työkäytäntöjä, jotka tukevat lapsen ja perheen kotoa päivähoitoon siirtymistä. Lapsen siirtyessä kotoa päivähoitoon kasvattajien ja vanhempien yhteistyön merkitys ja kasvatuskumppanuuden lähtökohtien luominen sekä yhdessä lapsen turvallisesta siirtymästä ja hänen kiintymissuhteistaan huolehtiminen ovat sekä vanhempien että kasvattajien tärkeimmät tehtävät. (Karikoski & Tiilikka 2011, 79–80.)

Sosiaalihuoltolain mukaan lapsella on oikeus tasapainoiseen kehitykseen ja hyvinvointiin sekä iän ja kehitystason mukaiseen huolenpitoon turvallisessa ympäristössä (Sosiaalihuoltolaki 5 §). Lapsen ikä ja kehitystaso huomioiden, lapsella on myös oikeus ilmaista mielipiteensä häntä koskevissa asioissa. Lapsen hyvinvointia edistettäessä tulee huomioida lapsen etu häntä koskevia päätöksiä tehdessä. (Unicef 1989, 7, 11–12.)

Jotta lapsen etu toteutuu, lasten kanssa työskennellessä on tärkeää ottaa huomioon ekologinen kasvatusteoria, joka on pohjana lapsen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Se tukee lapsilähtöistä ajattelua ja toimintaa. Ekologisen kasvatusteorian mukaan lapsen kehitysprosessi on yhteydessä ympäristöön, jossa hänen kehityksensä tapahtuu. Ekologisen kasvatusteorian avulla lasten kanssa työskentelevät voivat lisätä ymmärrystä lapsesta, hänen kasvustaan, kehityksestään ja oppimisestaan.

Opinnäytetyömme on työelämälähtöinen toiminnallinen opinnäytetyö, joka toteutettiin kehittämishankkeena lokakuun 2015 – huhtikuun 2016 välisenä aikana. Kehittämishanke tehtiin yhteistyössä vantaalaisen kunnallisen päiväkodin kanssa. Kehittämishankkeen tehtävänä oli kartoittaa päiväkodissa olevien lasten, heidän vanhempiensa ja päiväkodin henkilökunnan näkemyksiä siitä, millaisia heidän mielestään ovat pehmeät, laadukkaat ja turvallisuuden tunnetta luovat tutustumis- ja aloituskäytännöt päiväkodissa. Kehittämistehtävänä oli tehdä opas

henkilökunnalle lapsen päivähoidon aloituksen tueksi. Oppaan tarkoitus on selkeyttää ja ohjeistaa päiväkodin henkilökuntaa siitä, millainen on laadukas, pehmeä ja turvallinen tutustumis- ja aloituskäytäntöprosessi lapsen aloittaessa päivähoidon. Oppaassa on kerrottu päivähoidon aloitukseen liittyvistä keskeisistä asioista ja kuvattu tutustumis- ja aloitusprossin eri vaiheet.

Toiminnallinen opinnäytetyömme muodostuu kehittämishankeraportista ja produktiosta. Kehittämishankeraportti koostuu kolmesta osasta. Ensimmäisessä osassa kerromme kehittämishankkeen lähtökohdista, avaamme hankkeen taustaa, tarkoitusta ja tavoitteita sekä esittelemme myös hankkeen toimintaympäristöä ja asiakasryhmää. Tuomme esille myös aikaisempia tutkimuksia aiheesta.

Kehittämishankeraportin toisessa osassa kerromme opinnäytetyömme teoriaosuuden. Tuomme esille hankkeeseen liittyvät keskeiset avainsanat ja käsitteet, jotka muodostavat pohjan työllemme. Kasvatuskumppanuus – käsitteen sekä päivähoidon aloituksen nostamme vahvasti esille työn teoreettisessa osuudessa. Teoriaosuudessa käsittelemme myös varhaiskasvatusta, ekologista kasvatusteoriaa, kiintymyssuhdetta ja lapsen osallisuutta sekä päivähoidon tulevaisuutta.

Kehittämishankeraportin kolmannessa osassa kuvaamme kehittämishankkeen suunnittelua, toteutusta ja aikataulua sekä tiedonhankintamenetelmiä. Tässä osassa myös analysoimme tutkimusaineistoa ja tuomme esille tutkimustulokset. Kuvaamme myös kehittämishankkeen myötä syntyneen valmiin tuotteen ja lopuksi vielä arvioimme opinnäytetyöprosessia ja tuotteen onnistumista.

2 KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Kehittämishankkeen tausta

Opinnäytetyön aihetta pohtiessamme lähestyimme päiväkotien esimiehiä, joissa itse työskentelemme ja kysyimme heiltä mahdollisia kehittämiskohteita päivähoidon ja varhaiskasvatukseen liittyen. Patotien päiväkodin esimies Mervi Pykäläniemi (2015–2016) toi esille kehittämistarpeen päiväkodin tutustumis- ja aloituskäytäntöihin liittyen. Kehittämistarve nousi esille syksyllä 2014 Patotien päiväkodissa päivähoidossa olevien lasten vanhemmille tehdyssä asiakastyytyväisyyskyselyssä. Täältä pohjalta lähdimme suunnittelemaan ja toteuttamaan opinnäytetyötämme yhdessä päiväkodin esimiehen, henkilöstön, lasten ja lasten vanhempien kanssa. Toikon ja Rantasen (2009) mukaan kehittämisellä pyritään muutoksen kautta jonkin selkeästi määritellyn tavoitteen saavuttamiseen ja kehittäminen nähdään usein konkreettisena toimintana, jolla tavoitellaan jotain tehokkaampaa ja parempaa kuin aikaisemmat toimintatavat. Kehittämiseen voi kuulua uusien ideoiden keksiminen sekä niiden vakiinnuttaminen ja levittäminen. Kehittämiskohteena voivat olla esimerkiksi työyhteisöt, yksittäiset ihmiset ja konkreettinen tuote. (Toikko & Rantanen 2009, 14, 16–17.)

2.2 Kehittämishankkeen tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyömme on työelämälähtöinen toiminnallinen opinnäytetyö, joka toteutetaan kehittämishankkeena vantaalaisessa kunnallisessa Patotien päiväkodissa. Hankkeen tarkoituksena on vastata Patotien päiväkodin toiminnan kehittämistarpeisiin tekemällä opas, joka selkeyttää ja ohjeistaa päiväkodin henkilökuntaa siitä, millainen on laadukas ja pehmeä tutustumis- ja aloituskäytäntöprosessi lapsen aloittaessa päivähoidon. Tutustumis- ja aloituskäytäntöjä suunniteltaessa on tarkoitus miettiä, miten lasten ja vanhempien osallisuutta voidaan tukea sekä saada heidän äänensä ja mielipiteensä kuuluviin siitä, mitä he näkevät tärkeinä asioina päivähoidon alkaessa.

Tavoitteena on yhtenäistää käytännöt, jotka mahdollistavat kasvatushenkilöstön kohtaamaan lapset ja perheet tasavertaisesti, yksilöllisesti ja yhdenmukaisesti lapsen siirtyessä päivähoitoon. Tarkoitus on myös työkäytännön avulla pyrkiä luomaan perheiden kanssa turvallinen ja kasvatuskumppanuutta tukeva päivähoiton alku. Opas toimii muistilistana kasvatushenkilöstölle niistä asioista, joita päivähoiton aloituksessa tulee huomioida. Opas auttaa myös perehdyttämään uusia työntekijöitä, sijaisia ja alan opiskelijoita siihen, mitä pitää sisällään laadukkaat ja pehmeät tutustumis- ja aloituskäytännöt Patotien päiväkodissa.

2.3 Kehittämishankkeen toimintaympäristö ja asiakasryhmä

Kehittämishankkeen toimintaympäristönä on länsivantaalainen kunnallinen vuonna 1985 rakennettu Patotien päiväkotikoti. Päiväkodissa on 17 kasvatusvastuullista varhaiskasvatuksen ammattilaista. Esimiehen lisäksi päiväkodissa on kuusi lastentarhanopettajaa, 10 lastenhoitajaa sekä kaksi avustajaa. Päiväkodissa on viisi lapsiryhmää, joista kaksi ryhmää on 1–5-vuotiaiden lasten ryhmää, yksi 3–5-vuotiaiden ryhmä ja yksi 5–6-vuotiaiden ryhmä, joista osa lapsista on esiopetusikäisiä sekä yksi puhdas esiopetusryhmä.

Patotien päiväkotikoti kuuluu Myyrmäen alueen varhaiskasvatuspalveluiden piiriin ja Patotien varhaiskasvatuksen toimintayksikköön kuuluu myös Myyrmäen kunnallinen perhepäivähoito. Päiväkotikoti painottaa toiminnassaan Vantaan kaupungin arvojen (innovatiivisuus, yhteisöllisyys ja kestävä kehitys) lisäksi välittämisen taitoa, lämmintä vuorovaikutusta, liikunnan iloa, leikin kautta oppimista, ja käytännönläheistä ympäristökasvatusta. (Vantaan kaupunki 2014, 2.) Patotien päiväkotikoti on ollut vuodesta 2005 mukana kansainvälisessä ympäristökasvatusohjelmassa ja vuonna 2007 päiväkodille myönnettiin Vihreä Lippu palkkioksi ansiokkaasta ympäristökasvatuksesta. Syksystä 2004 lähtien jokainen Patotien päiväkodissa työskentelevä on ollut mukana "Roska päivässä" – liikkeessä. (Vantaa i.a.a.)

Patotien päiväkodissa työskentelee sitoutunut, ammatillinen, osaava ja kehittävän työotteen omaava kasvatushenkilöstö, joka tukee lasten yksilöllistä kehitystä, oppimista ja elämänhallintataitojen opettelua sekä huolehtii lasten päivittäisestä hyvinvoinnista. Kaikki päiväkodin kasvattajat ovat kaikkia päiväkodin lapsia varten ja omalla toiminnallaan kasvattajat ohjaavat lasta ymmärtämään oman toimintansa vaikutuksia. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005) ja Esiopeutuksen opetussuunnitelman perusteet (2010) sekä kuntatasolla Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma (2012) ovat Patotien varhaiskasvatuksen toimintayksikön varhaiskasvatussuunnitelman pohjana. (Vantaan kaupunki 2014, 2.)

Kehittämishankkeen asiakasryhmänä on koko perhe eli Patotien päiväkodissa hoidossa olevat 1–6-vuotiaat lapset ja heidän vanhempansa. Päivähoidossa asiakkaana on paljon erilaisia perheitä, mutta tavoitteena on tarjota jokaiselle yksilöllistä palvelua. Tärkeää on pystyä kehittämään koko ajan uusia toimintatapoja, jotta voimme tarjota lapsille ja perheille mahdollisimman asiakaslähtöistä palvelua. Hankkeen asiakasryhmänä ovat myös Patotien päiväkodin varhaiskasvattajat, koska produktio on tehty kasvattajille tukemaan heitä kasvatustyössä yhdessä vanhempien kanssa.

2.4 Aikaisempia tutkimuksia tutustumis- ja aloituskäytännöistä päiväkodeissa

Varhaiskasvatuksen aloituskäytäntöihin liittyviä tutkimuksia on tehty opinnäytetyötasoisesti, mutta muita tutkimuksia aiheesta emme löytäneet. Koska tutkimuksia tutustumis- ja aloituskäytännöistä sekä päivähoidon aloituksesta ei löytynyt, valitsimme opinnäytetyöhömme aiheeseen liittyvät kolme tutkimusta: kaksi väitöskirjaa (Kekkonen 2012, Tiilikka 2005) ja yhden pro gradu –tutkielman (Leino 2006), jotka käsittelevät kasvatuskumppanuutta.

Marjatta Kekkonen (2012) kuvaa tutkimuksessaan ”Kasvatuskumppanuus puheena - Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoidon diskursiivisilla näyttämöillä” - tutkimuksessaan millaisia puhetapoja käyttäen varhaiskasvatuk-

sen ammattilaiset rakentavat kasvatuskumppanuuden merkityksiä. Tutkimuksessa nousee esille minkälaisia vuorovaikutustapoja ja suhteita varhaiskasvattajat luovat kohtaamisissa vanhempien ja lasten kanssa. Kekkonen analysoi tutkimuksessaan sitä, millä tavoin varhaiskasvattajat kuvaavat kasvattajien, lasten ja vanhempien kohtaamisia ja yhteistyötilanteita muun muassa päiväkodissa. Kekkonen tavoitteena on selvittää millaisesta yhteistyöstä voidaan käyttää nimitystä kasvatuskumppanuus. (Kekkonen 2012, 7.)

Aila Tiilikka (2005) on tehnyt väitöskirjansa aiheesta ” Äitien kasvatuskäsityksiä ja arviointeja hyvästä päiväkotikasvatuksesta”. Tutkimuksen tehtävänä on ymmärtää ja tulkita päiväkodissa olevien lasten äitien kasvatuskäsityksiä ja heidän arviointiaan päiväkotikasvatuksesta. Tiilikan mukaan vanhempien osallisuuden vahvistaminen, lapsen päivähoitoprosessin suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on hyvän päiväkotikasvatuksen ja sen kehittämisen edellytys. Tiilikan tutkimuksen aineisto koostuu äitien yksilö- ja parihaastatteluista sekä kirjallisista arvioinneista. (Tiilikka 2005, 5.)

Pro gradu –tutkielmassaan ”Kasvatuskumppanuus päiväkodissa vanhempien ja lastentarhanopettajien näkemyksiä ja kokemuksia lapsikohtaisista hoito- ja kasvatussuunnitelmakeskusteluista” Anna Leino (2006) selvittää miten lastentarhanopettajat ja vanhemmat määrittelevät käsitteen ja oman roolinsa kumppanuussuhteessa. Tutkimuksen tarkoituksena oli myös kartoittaa kuinka vanhempien ja lastentarhanopettajien mielestä kumppanuus toteutuu alle 6-vuotiaiden lasten vanhempien ja työntekijöiden välisissä hoito- ja kasvatussuunnitelmakeskusteluissa. Tämän lisäksi Leino (2006) tutki mitkä tekijät vaikuttavat kumppanuuden toteutumiseen ja mitä kehittämiskohteita kumppanuuteen liittyy. Leinon tutkimus liittyy Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen julkaisemiin Valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin.

3 LAPSI JA PERHE PÄIVÄHOIDOSSA

3.1 Päivähoidon varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on alle kouluikäisten lasten kasvatuksellista vuorovaikutusta, joka tapahtuu lasten eri elämänpiireissä ja jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kehitystä, oppimista ja kasvua. Varhaiskasvatus on tavoitteellista ja suunnitelmallista yhteistoimintaa ja vuorovaikutusta, jossa keskeinen merkitys on lapsen omaehtoisella leikillä. Varhaiskasvatuspalvelut on lapsiperheiden palvelu- ja tukijärjestelmässä keskeinen toimintakokonaisuus. Valtakunnallisten linjausten mukaisesti varhaiskasvatusta järjestetään varhaiskasvatuspalveluissa, joita ovat päiväkototoiminta, avoin toiminta ja perhepäivähoito. Näitä palveluja tarjoavat kunnat, yksityiset palveluntuottajat, järjestöt ja seurakunnat. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus ja kehittämiskeskus 2005, 11.)

Varhaiskasvatusta ohjaavat erilaiset lait, määräykset ja sopimukset, joista yksi tärkeimmistä ja keskeisimmistä on varhaiskasvatustilaki. Varhaiskasvatustilain (2 a §) mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kehitystä, kasvua, hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista. Varhaiskasvatukseen tulee myös mahdollistaa myönteisiä oppimiskokemuksia ja toteuttaa lapsen liikkumiseen, leikkiin, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa. Oppimista edistävän, kehittävän, turvallisen ja terveellisen varhaiskasvatusympäristön varmistaminen sekä lasta kunnioittavan toimintatavan ja mahdollisimman pysyvien vuorovaikutussuhteiden turvaamisen varmistaminen on myös varhaiskasvatuksen tehtävä. Varhaiskasvatukseen tulee antaa yhdenvertaiset mahdollisuudet kaikille lapsille varhaiskasvatukseen, antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa sekä. Varhaiskasvatustilain (2 a §) mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea tarvittaessa

monialaisessa yhteistyössä sekä kehittää lapsen vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti kestävään ja vastuulliseen toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen. Varhaiskasvatustilain (2 a §) mukaan varhaiskasvatuksen tulee myös varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. (Varhaiskasvatustilain, 2 a §.)

Päivähoito on varhaiskasvatustilain, jossa yhdistyvät lapsen oikeus varhaiskasvatukseen sekä vanhempien oikeus saada lapselleen hoitopaikka. Sitä järjestetään laissa määriteltynä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona tai muuna avoimena päivähoitotoimintana. Päivähoitoa järjestetään kunnissa eripituisena ja päivän eri aikoihin sijoittuvana toimintana. Palvelut voivat vaihdella muutamasta tunnista ympärivuorokautiseen hoitoon. Suomessa kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on oikeus saada joko kunnallinen päivähoitopaikka tai kotihoidon- tai yksityisen hoidon tuki. (Vantaa i.a.b.)

3.2 Ekologinen kasvatusteoria

Varhaiskasvatustilain on tärkeää osata kohdata yhteistyökumppaneina erilaiset perheet erilaisine tarpeineen huomioiden erilaiset perhekulttuurit. Perhekulttuurilla tarkoitetaan uskomusten, perheteemojen ja käsitysten kokonaisuutta ja sen tunteminen auttaa yksittäisten perheiden toimintatapojen ymmärtämisessä. Yhdysvaltalaisen psykologin Urie Bronfenbrennerin ekologisen teoria nousi 1980-luvulla päivähoitokasvatusta ohjaaviksi teoriaksi. (Rantala 2004, 97–98.) Lapsi kehittyy vuorovaikutuksessa lähiympäristönsä kanssa ekologisen teorian mukaan. Koti on pienen lapsen kasvuympäristö, mutta lapsen kasvaessa keskeisiksi toimintaympäristöiksi tulevat myös esimerkiksi päiväkotia ja koulu. (Salminen & Tynninen 2011, 17.)

Ekologinen kasvatusteoria- ajattelu on pohjana lapsen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille ja myös kasvatustilainuudelle. Ekologinen kasvatusteoria tarkaste-

lee lapsen kehitysprosessia yhteydessä siihen ympäristöön, jossa kehitys tapahtuu ja se luopuu kasvatuksen yksilöpsykologisen perustan painottamisesta. Lapsen kasvua ja kasvuympäristöä ei voida erottaa toisistaan vaan on tärkeä tietää ja lisätä tietämystä olosuhteista, joissa lapsi elää. Näin kasvattajat voivat lisätä ymmärrystä lapsen oppimisesta ja kasvusta ja arvioida kasvun ja kasvatuksen mahdollisuuksia ja tätä kautta tukea lapsen omaa kasvua. Ekologisen kasvatusteorian näkökulman mukaan tasapainon saavuttaminen yksilön ja ympäröivän systeemin kesken on kasvatuksen päämäärä. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 17–18.) Ekologisen kasvatusteoria-ajattelun ymmärtäminen ja sisäistäminen auttaa kasvattajia luomaan lapsen parhaaksi toimivaa kasvatuskumppanuutta yhdessä vanhempien kanssa. Tämä on edellytys hyvin toimivalle lapsen kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle sekä päivähoitolle.

3.3 Kasvatuskumppanuus ja vanhempien osallisuus päivähoitossa

Varhaiskasvatustyössä asiakkaina ovat aina sekä lapsi että hänen perheensä. Jotta vanhempien ja kasvattajien yhteinen kasvatustehtävä muodostaa mielekkään kokonaisuuden lapsen kannalta, tarvitaan vanhempien ja kasvattajien kiinnostaa yhteistyötä. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 11.) Lapsen vanhemmille tai muille huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin sekä heille on järjestettävä säännöllisesti mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin (Varhaiskasvatustalain, 7 b §). On lapsen edun mukaista, että hän saa oppia ja kasvaa ympäristössä, jossa vanhemmat ovat tietoisia kasvatustehtävästään, jota kasvattajat tukevat yhteistyössä vanhempien kanssa. Kasvatuskumppanuus on suhde, jossa vanhemmat ja kasvattajat yhdessä tietoisesti sitoutuvat lapsen kehityksen, kasvun ja oppimisen tukemiseen. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2013, 118.)

Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on, että lapsi toimijana ja oman elämänsä kokijana tulee kokonaisvaltaisesti nähdyksi, ymmärretyksi ja kannatelluksi

(Kaskela & Kekkonen 2006, 17).

Kodin ja varhaiskasvatuksen tavoitteena on yhdessä luoda hyvä pohja vanhempien ja kasvattajien väliselle suhteelle ja kasvatuskumppanuudelle, joka perustuu arkiseen kanssakäymiseen. Näin voidaan edistää lapsen turvallista päivähoiton alkua. (Vantaa i.a.c.) Kasvatuskumppanuus on tasavertaista vuorovaikutusta lapsen vanhempien ja henkilöstön välillä. Lapsen hyvinvointia kannattelevassa kasvatuskumppanuudessa vanhempien ja henkilöstön samanarvoiset, mutta sisältöään erilaiset tiedot lapsesta sekä taidot toimia hänen kanssaan yhdistyvät. Kasvatuskumppanuudessa henkilöstö ja vanhemmat sitoutuvat yhdessä tukemaan lapsen kasvua, oppimista ja kehitystä. Lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen ja suhteen kannattelu ovat kasvatuskumppanuudessa keskeisiä asioita. Henkilöstön vastuulla on, että alusta asti kasvatuskumppanuus sisältyy osaksi päivähoiton ja perheiden yhteistyötä sekä lapsen varhaiskasvatusta. Toimivassa kasvatuskumppanuudessa vanhemmat ja henkilöstö pystyvät yhdessä miettimään oikeat verkostot ja kehitysympäristöt lapselle, joilla voidaan turvata ehjä oppimisen, kehityksen ja kasvun perusta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17–18, 21, 23.) Päiväkodin työntekijöiden tehtävänä on kiinnittää huomiota äidin ja isän vanhemmuuden, osaamisen ja jaksamisen tukemiseen, sillä koko perheen hyvinvointi vaikuttaa lapsen hyvinvointiin. (Vilen, Vihunen, Vartiainen, Siven, Neuvonen & Kurvinen 2006, 15.)

Kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi ovat kasvatuskumppanuutta ohjavia periaatteita. Kuuleminen näyttäytyy toiselle empaattisuutena, rehellisyytenä ja aitona kiinnostuksena ja sisältää aina aidon läsnäolon vuorovaikutustilanteessa. Siinä asetutaan kuulemaan toisen puhetta, ajatuksia ja asiaa. Kunnioittavassa kasvatuskumppanuudessa arvostetaan toista ja hyväksytään toinen omana itsenään, ajatuksineen ja arvoineen. Kunnioituksen ja kuulemisen periaatteista rakennetaan luottamusta kasvatuskumppanuudessa ja siihen tarvitaan vuoropuhelua, aikaa ja yhteisiä kohtaamisia. Se, että kasvattajalla on sensitiivinen suhde lapseen, herättää vanhemmissa turvallisuutta ja luottamusta. Vanhempien mahdollisuus vaikuttaa lapsensa kasvatukseen, opetukseen ja hoitoon, lisää myös heidän luottamustaan kasvattajia kohtaan. Kuulemisessa dialogi on

avainasemassa, sillä aitoa vuoropuhelua voi synnyttää vain kuuleva suhde, missä on tilaa jokaisen omille näkemyksille. Dialogissa korostuu tasa-arvo, jossa jokaisen tietämys on yhtä arvokasta ja merkityksellistä ja siihen mahtuu suorapuheisuus, rehellisyys ja eri mieltä oleminen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32–38.)

Varhaiskasvatuslaissa tuodaan esille, että varhaiskasvatuksen tavoitteena on toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä (Varhaiskasvatuslaki, 2 a §). Kasvattajien ja vanhempien välinen kasvatuskumppanuussuhde on avaintekijä lapsen päivähoitoon sopeutumisprosessissa, jossa kummankin osapuolen tulee oppia luottamaan ja kunnioittamaan toisiaan (Brooker 2008, 42). Kasvatuskumppanuutta ja luottamusta luodaan huoltajien ja kasvatuksen ammattilaisten kiinteällä yhteistyöllä, joiden luominen alkaa jo ensimmäisessä kohtaamisessa. Huoltajilla on ensisijainen kasvatusvastuu ja -oikeus sekä oman lapsensa tuntemus ja kasvatushenkilöstöllä on koulutuksen antama ammatillinen osaaminen ja tieto sekä vastuu tasavertaisen yhteistyön ja kasvatuskumppanuuden luomisesta. Avoimessa ja tasavertaisessa kasvatuskumppanuudessa yhdistyy molempien osapuolten vahvuudet. (Vantaan kaupunki 2014, 5.)

Kasvattajien ja vanhempien välinen kasvatuskumppanuussuhde on avaintekijä päivähoitoon sopeutumisprosessissa. Jokainen päiväkotiin tuleva perhe on erilainen ja jokaisen perheen kohdalla täytyy yksilöllisesti miettiä, mitä vanhempien tukeminen lapsen kasvatustehtävässä tarkoittaa. Perheiden erilaisia arvoja, selviytymistapoja, kulttuurisia eroavaisuuksia ja uskomuksia tulee kunnioittaa. (Rantala 2004, 101.) Lapsi tarvitsee ympärilleen kasvattajia samoin kuin vanhemmat tarvitsevat kasvatuskumppaneita, jotka ovat lämminhenkisiä, empaattisia ja aitoja. Tällaisessa kasvatuskumppanuudessa on tilaa inhimillisyydelle, joka tarkoittaa erehtymistä, keskeneräisyyttä ja sen etsimistä yhdessä, mikä on oikein ja hyvää. Keskeneräisyys tuo mahdollisuuksia oivalluksiin sekä vaihtoehtoja vanhempien ja kasvattajien ajatusten vaihtoon. On helpottavaa tietää, että aina ei voi eikä tarvitse tietää tai olla oikeassa. Usein vanhemmat eivät odotakaan kasvattajilta

valmiita ratkaisuja tai vastauksia asioihin vaan omassa kasvatustehtävässään aitoa yhdessä jakamista ja rinnalla kulkemista. Kasvatuskumppanuus ei takaa samanmielisyyttä vaan se tarjoaa yhteisen mahdollisuuden etsiä ymmärrystä lapsesta. (Kaskela & Kronqvist 2007, 24.)

Lapsi, vanhempien ja kasvattajien yhteinen aarre (Salminen & Tynninen 2011,32).

3.4 Lapsen osallisuus päivähoitossa

Lasten osallisuus oman elinympäristönsä tapahtumien suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin on tärkeää. YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen ja Suomen perustuslakiin on kirjattu lapsen oikeus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Myös varhaiskasvatuslaissa mainitaan, että varhaiskasvatuksen tavoitteena on varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin (Varhaiskasvatuslaki, 2 a §). Jotta pystytään selvittämään lasten näkökulmia, pitää selvittää lasten ajatuksia, ideoita sekä sitä mitä he pitävät tärkeänä. Palautteen kysyminen lapsilta on myös tärkeää, jotta toiminnan ja ympäristön kehittämisessä voidaan ottaa lapsen näkökulma huomioon. (Vilen, Vihunen, Vartiainen, Siven, Neuvonen & Kurvinen 2006, 195.)

Varhaiskasvatuksessa lapsen osallisuus koostuu monista tekijöistä. Päivähoitossa lapsen osallisuus voidaan määritellä tiettyihin osallisuuden kokemuksiin. Lapsen osallisuus tarkoittaa sitä, että lapsella on oikeus iloita itsestään, tuntea olevansa merkityksellinen ja tärkeä sekä kokea, että muutkin nauttivat hänen läheisyydestään. (Venninen, Leinonen & Ojala 2010, 17; Venninen, Leinonen, Rautavaara-Hämäläinen & Purola 2012, 7.) Osallisuus voidaan määritellä jatkuvaksi prosessiksi, jossa lapset voivat ilmaista mielipiteitään ja osallistua aktiivisesti päätöksentekoon erilaisissa asioissa, jotka koskevat heitä. Lasten osallisuus vaatii dialogia lasten ja aikuisten välillä, joka perustuu molemminpuoliseen kunnioitukseen. Se vaatii lasten näkemysten huomioonottamista lasten ikä ja kehitystaso huomioiden. (Unisef 2011, 3.) Lapsella tulee olla mahdollisuus ilmaista

kokemuksiaan ja ajatuksiaan sekä tuntee, että ympärillä olevat ihmiset pitävät niitä merkityksellisenä ja haluavat kuulla niitä. On tärkeää, että lapsi voi kertoa asiansa niin kuin se hänelle on luontaista. Lapsen asia voi monesti olla luettavaissa ilmeistä ja eleistä eikä puheesta. Pienet hetket arjessa, kuten hymyt, kivat leikit ja keskustelut antavat lapselle tunteen, että hänet huomataan ja hänestä välitetään. Lapsen osallisuus rakentuu kokemuksille siitä, että lapsi tuntee olevansa merkityksellinen ja tärkeä juuri omana itsenään. (Venninen, Leinonen & Ojala 2010, 17; Venninen, Leinonen, Rautavaara-Hämäläinen & Purola 2012, 7.)

Lapselle on tärkeää, että hän saa harjoitella valintojen tekemistä, päätöksiin osallistumista ja vastuuseen kasvamista sekä mahdollisuuden vaikuttaa yhteisiin asioihin, jonka kautta hän saa kokemuksen yhteisen hyvän tuottamisesta. Lapsi saa kokemuksia vaikuttamisesta ja päätöksenteosta osallistuessaan toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Tätä kautta lapsi oppii ennakoimaan ja ottamaan huomioon myös toisten näkemykset ja toiveet sekä asettua toisen asemaan. Aikuisilta lapsi saa tarvitessaan lohtua ja turvaa sekä mahdollisuuksia oppia uutta ja sitä kautta kiinnittyä ympäröivään maailmaan. Lapsen osallisuus on yhteistä toimintaa aikuisten kanssa, jossa sekä lapsi että aikuinen puhuvat oman persoonansa kautta. (Venninen ym. 2010, 17 & Venninen ym. 2012, 7.)

Aikuisten asenteilla on iso merkitys lasten osallistumisen edistämisessä. Aikuisten velvollisuus on edistää lasten etua ja tämän tehdäkseen heidän täytyy kuunnella lapsia itseään. (Unicef 2011, 5.) Aikuisilta tarvitaan aikaa ja toimintatapojen muuttamista sekä oivallusta siitä, että lasten tärkeysjärjestys on usein erilainen kuin aikuisten. Lapsia arvostavia, keskustelemaan halukkaita ja kuuntelemaan ehtiviä aikuisia tarvitaan lasten osallistumisen tukemiseksi. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 69.) Ympäristössä, jossa lapsen tarpeet huomioidaan, hänen osallisuutensa kasvaa. Osallisuus tarvitsee toteutuakseen asenteiden, sääntöjen ja arvojen reflektointia ja uudelleentarkastelua. Usein tarvitaan myös aikuisten kontrollin laskemista, jotta lasten näkemyksille ja aloitteille jää tilaa hektisessä arjessa. Uusille mahdollisuuksille on tilaa, kun tiukoista rutiineista luovutaan. Lapsella on oikeus olla osa sellaista ryhmää, joka kehittyy ja muuttuu sen mukaan,

mitä sen jäsenet tarvitsevat. (Venninen ym. 2010, 18; Leinonen, Venninen & Ojala 2011, 93.)

Lapsella on oikeus olla sellaisen aikuisten kasvatettavana, jotka kunnioittavat ja kuuntelevat häntä ja kiinnostuvat lapsen maailmasta yhä uudelleen (Venninen, Leinonen & Ojala 2010, 18).

4 PÄIVÄHOIDON ALOITUS

4.1 Koko perheen elämänmuutos

Päivähoidon aloitus on prosessi, jota yhdessä luovat kaikki siihen osallistuvat. Se on prosessi, joka on ajallisesti muuntuva ja etenevä sekä sosiaalisesti rakentuva. (Munter 2011, 57.) Kodista päivähoidon siirtyminen tulee ymmärtää lapsen ja kasvuympäristön vastavuoroisina sopeutumis- ja muutosprosesseina. Näiden prosessien kautta lapsi sopeutuu uuteen rooliin ja kasvuympäristöön kehitysvaiheensa luomien edellytysten mukaisesti. (Karikoski & Tillikka 2011, 77.)

Yhteiskunnallisella tasolla lapsen varhaisvuosien muutos- ja siirtymäprosesseja ohjaavat ja tukevat päivähoitolaki, uusi varhaiskasvatuslaki sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005), jotka muodostavat lapsen kasvua, oppimista ja hyvinvointia edistävän kokonaisuuden. Tavoitteena on lapsen eheä kasvu- ja elinikäisen oppimisen ja kasvun osana, jonka tukemiseen ja toteuttamiseen tarvitaan vanhempien ja kasvattajien yhteistä kasvatuskäsitystä ja keskinäistä yhteistyötä. (Karikoski & Tillikka 2011, 77–78.)

Lapsen ensimmäinen siirtyminen omasta kodista päivähoidon, on varhaislapsuuden suuri muutos. Perheen elämäntilanne muuttuu monella tavalla lapsen aloittaessa päivähoidon. Lapsi on perheensä jäsen, joten päivähoidon aloitus vaikuttaa koko perheeseen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 43.) Päivähoidon aloittaminen on myös vanhemmille iso ja tunteita herättävä asia. Lapsen siirtyminen päivähoidon voi vanhemmassa herättää ristiriitaisia tunteita, kuten esimerkiksi syyllisyyttä, luopumisen tuskaa, helpotusta ja eläytymistä lapsen vaikeuteen irrottautua vanhemmasta. Jokaisella vanhemmalla on omat muistot päivähoitokokemuksineen ja nämä kokemukset vaikuttavat siihen, miten vanhempi kykenee muutosprosessissa tukemaan lasta. (Kanninen & Sigfrids 2012, 133–135.) Perheen ja päivähoidon työntekijän ensimmäinen kohtaaminen on äärimmäisen tärkeää luottamuksellisen ja myönteisen kasvatuskumppanuussuhteen rakentumiselle (Kaskela & Kronqvist 2007, 12).

Kasvattajan on tärkeää keskustella lapsen vanhempien kanssa päivähoiton aloitukseen liittyvistä tunteista niin, että vanhemmat kokevat tulevansa kuulluksi ja kohdatuksi. Lapsen aloittaessa päivähoiton onkin tärkeää järjestää aloituskeskustelu vanhempien kanssa ja antaa perheelle puheenvuoro, jossa perhe voi tuoda esille uuteen elämäntilanteeseen liittyviä monenlaisia ajatuksia ja kysymyksiä sekä odotuksia, toiveita ja pelkoja päivähoiton suhteen. Aloituskeskustelun tavoitteena on auttaa lasta ja vanhempia valmistautumaan päivähoiton aloitukseen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 41.) Kekkonen (2012) tuo myös tutkimuksessaan esille, että aloituskeskustelun tavoitteena on lapsen päivähoitoon valmistaminen, lasta koskevan tiedon jakaminen, lapsikohtaisen varhaiskasvatuskäytäntöjen sopiminen sekä päivähoiton ja perheen kumppanuussuhteen rakentaminen (Kekkonen 2012, 155).

Aloituskeskustelu on hyvä käydä ennen kuin lapsi tulee tutustumaan päivähoidon ja aloittaa päivähoiton, sillä kun kasvattaja on tutustunut perheeseen ennen päivähoiton varsinaista alkua, kannattelee tämä vanhempien ja kasvattajan luoma suhde myös lasta ja lapsen päivähoitopaikkaan tuleminen helpottuu. Jos vanhemmat pitävät hoitopaikkaa turvallisena ja hyvänä, välittyy luottamus myös lapseen. Se, että kasvattaja tutustuu perheeseen ennen lapsen päivähoiton aloitusta, auttaa kasvattajaa vastaanottamaan ja ymmärtämään myös lasta paremmin. (Kaskela & Kronqvist 2007, 12.) Kuten Kekkonen (2012) tutkimuksessaan ”Kasvatuskumppanuus puheena - Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä” toteaa niin perheen ja varhaiskasvattajien keskinäisen luottamuksen syntymiselle sekä lapsen tuntemaan oppimiselle ensimmäiset tutustumistilanteet päivähoiton aloitusvaiheessa ovat tärkeää (Kekkonen 2012, 150).

Vanhemmilla on välineitä käsitellä elämänmuutosta, jonka päivähoiton aloitus perheeseen tuo. He suunnittelevat ja ennakoivat edessä olevaa toimintamalliansa, pelkojensa, tavoitteidensa ja toiveidensa sekä käytössä olevien mahdollisuuksien mukaan, mutta lapsella ei ole valtaa päättää päivähoiton aloitukseen liittyvistä asioista eikä hän voi etukäteen pohdiskella, miten tulevaan muutokseen

pitäisi valmistautua ja mitä se tuo mukanaan. Tämän muutoksen kohtaamisessa, lapsi on täysin riippuvainen omista vanhemmistaan sekä päivähoiton aikuisista. Epätoivo ja epävarmuus valtaisivat lapsen mielen ilman aikuisia, jotka huolehtivat hänen turvallisuudentunteen säilymisestä. (Munter 2001, 35–36.)

Päivähoidon aloittaminen merkitsee aina lapselle elämänpiirin monimutkaistumista ja laajentumista. Lapsi tuo kodin vaikutuspiirissä hankitun kokemusmaailmansa mukanaan päivähoitoon siirtyessään. Tämän kokemusmaailman rakentamisessa merkittävänä tekijänä ovat olleet lapsen ja vanhempien keskinäiset vuorovaikutussuhteet. Päivähoitoon siirtyminen on lapselle elämää juuri nyt ja tässä hetkessä, ja se, miten lapsen kokemuksessa uusi ympäristö asettuu harmoniseksi kokonaisuudeksi, on avainkysymys. Lapsi yrittää niiden kokemustensa pohjalta, joita hänellä siihen mennessä on, etsiä mielekkyyttä elämänpiirinsä laajenemiselle. Lapsen kehittyvän minuuden eheys ja psyykkinen tasapaino ovat yhteydessä siihen, että lapsen näkökulmasta ympäristö on ennustettavissa ja että sisäisen pyrkimyksensä mukaan, lapsi voi enemmän ja enemmän vaikuttaa ympäristöönsä ja säädellä sitä. Toistuvuudellaan, jokapäiväiset tapahtumat luovat ennakoitavuutta, jonka varassa lapsi kohtaa uutta ja tulevaa. Päivittäin toistuvat tilanteet, kuten vaipanvaihdot, heräämiset, pesut, pukemiset, ulkoilut, ruokailu, tutkimisen ja leikin hetket ovat lapsen maailmassa tilanteita, joita ei ilman toista ihmistä ole olemassa. Nämä tilanteet ovat erityisesti lapsen ja aikuisen uutta luovaa ja vastavuoroista yhdessäoloa ja tunnekylläisiä kohtaamisia, joiden avulla lapsi rakentaa tunnetta minuudesta, olemassaolostaan ja perusturvallisuudesta sekä kuulumisesta johonkin. Tilanteiden jatkuvuus ja toistuvuus luovat pohjaa lapsen omaelämäkerralliselle muistille, joka on hänessä tunnelmina, tunteina, aistimuksina ja mielialoina. Lapsen psyykkiselle eheydelle, kokemukselle siitä, että on kertojana ja osallistujana omassa tarinassaan, on hänen omaa elettyä elämäänsä koskeva muisti välttämätöntä. Tämä muisti on myös perusta henkilökohtaiselle muuttumiselle ja muutoksen kohtaamiselle, sillä kaikella uuden kohtaamisella täytyy olla kosketuskohtia entiseen. (Munter 2001, 36, 41, Kari-
koski & Tiilikka 2011, 77.)

4.2 Kiintymyssuhde ja päivähoito

Kiintymyssuhdeteoria on brittiläisen psykiatrin John Bowlbyn (1907–1990) luoma teoria pienen lapsen ja häntä varhaisvaiheessa hoitavan hoitajan välisestä vuorovaikutuksesta (Rusanen 2011, 27). Kiintymyssuhde syntyy ensimmäisen ikävuoden loppuun mennessä varhaisen vuorovaikutuksen myötä. Kiintymyssuhde ei synny automaattisesti vauvan ja vanhemman välille vaan vauva kiinnittyy niihin ihmisiin, jotka ovat vahvasti läsnä hänen elämässään ensimmäisen vuoden aikana. Hoivaavat kosketukset ja pysyvä syli rakentavat päivittäisten rutiinien kautta vauvalle tunteen jatkuvuudesta ja perusturvallisuudesta. Tutun hoitajan läheisyys, ääni ja kosketus tuovat vauvalle turvallisuuden tunteen. (Salo 2003, 45–46.)

Teorian mukaan lapsi kiinnittyy häntä hoivaavaan aikuiseen, joka vastaa lapsen tarpeisiin ja on vuorovaikutuksessa hänen kanssaan. Kiintymyssuhdeteorian mukaan lapsi tarvitsee hyvän kehityksensä perustaksi yhden ensisijaisen kiintymyssuhteen, joka on ylitse muiden. Tämä primäärikiintymyssuhde muodostuu yleensä äitiin. Tärkeitä sekundäärikiintymyksen kohteita ovat isä ja myöhemmin päivähoidon työntekijät. Kiintymyssuhteella tarkoitetaan lapsen tunneperäistä kiintymystä hoitajaansa ja se muodostuu lapsen ja sen hoitavan aikuisen välille, jota lapsi pitää turvallisimpana. Silloin kun lapsi kokee uhkaa, on peloissaan tai hädissään, hän turvautuu kaikkein luotettavimpana pitämäänsä aikuiseen. Lapsen hyvä kehitys edellyttää lapselle tärkeiden ihmisten todellista läsnäoloa ja pysyvyyttä päivittäisessä elämässä (Rusanen 2011, 27, 317.)

Kiintymyssuhteen luominen tunnetasolla tärkeisiin aikuisiin on sosiaalisten taitojen ja sosiaalisen kehityksen perusta, mutta se on myös lapsen kognitiivisen kehityksen pohja. Lapsi rakentaa turvallisessa kiintymyssuhteessa käsityksen itsestään itsenäisenä olentona eli minuudesta sekä käsityksen ihmisten suhtautumisesta toisiinsa. Symbioosissa eläminen ensisijaisen hoitajan kanssa sekä irtautuminen tästä hoitajasta ovat edellytyksiä minuuden rakentumiselle. Lapsen minuuden kehitys on toisen ihmisen varassa. Lapsen kokemat positiiviset hoivako-

kemukset antavat hänelle tunteen omasta arvokkuudesta ja luovat perustan hyvän itsetunnon kehitykselle. Jos lapsen kokemat hoivakokemukset ovat puutteellisia, heijastuu tämä myöhemmin kielteisinä käsityksinä itsestä ja muista sekä ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta. (Keltikangas–Järvinen 2012, 26–27.) Lapsen kiintymyssuhde muodostuu siis siitä, millainen hänen sisäinen turvallisuudentunne on ja miten hänen hätäänsä on vastattu. Lapselle voi muodostua joko turvallinen tai turvaton kiintymyssuhdemalli. Turvaton kiintymyssuhde voidaan jakaa vielä ristiriitaiseksi tai vältteleväksi kiintymyssuhteeksi. Lapset eroavat toisistaan fysiologisissa reaktiossaan ja käyttäytymisessään riippuen siitä, ovatko he kiinnittyneet turvallisesti vai turvattomasti. (Salo 2003, 61–63.)

Päivähoidon aloituksessa kiintymyssuhdemalli vaikuttaa siihen, miten lapsi pystyy käsittelemään eroa vanhemmistaan ja siihen miten hän kykenee kiintymään ja turvautumaan hädän hetkellä uusiin aikuisiin (Kanninen & Sigfrids 2012, 32). Turvallisesti kiinnittyneet lapset kokevat, että hädän hetkellä sisäisten kokemusten ilmaiseminen johtaa hoivan saamiseen. Toistuvien arjen tapahtumien perusteella heille on yleistynyt käsitys siitä, että he saavat loogisia vastauksia pyyntöihinsä ja uskaltavat jatkossakin ilmaista todellisia aitoja tunteitaan. Lapset, jotka ovat turvallisesti kiinnittyneitä, heillä on päivähoitossa paljon kiinnostusta ja voimavaroja itsenäiseen ympäristön tutkimiseen, oppimiseen ja tietotaidollisten valmiuksien kehittämiseen. Turvallisesti kiinnittyneet lapset pystyvät avoimesti ilmaisemaan eroahdistustaan ja ottamaan lohdutusta vastaan sekä hoitajalta että jonkin verran vieraalta aikuiselta. Turvallisesti kiinnittyneillä lapsilla on muistissa vuorovaikutusmielikuvia, jotka tuottavat turvaa ja näiden muistikuvien varassa he voivat päivähoitopäivän ajan luottaa hoitajan huolenpitoon ja palaamiseen. (Salo 2003, 62–64.) Lapsi joka elää turvallisessa kiintymyssuhteessa voi nauttia päivästä päivähoitossa. Eniten hän kuitenkin iloitsee hetkestä, jolloin vanhemmat hakevat hänet kotiin. (Vilén, Vihunen ym. 2006, 113.)

Välttelevästi kiintyneet lapset kehittävät turvallista aikuista korvaavan itsesäätelysystemin, johon turvautuvat hädän hetkellä rauhoittaakseen itseään. Näistä lapsista huolehtivat aikuiset eivät ole kyenneet rauhoittamaan lasta ja fyysinen

läheisyys lapsen kanssa on ollut vaikeaa. Lapset eivät ole saaneet tarvitsemaansa fyysistä läheisyyttä ja katsekontaktia hoitajaansa. Lasta hoitava aikuinen on suhtautunut positiivisesti lapseen vain silloin, kun lapsi ei ilmaise hätäänsä, mutta on vetäytynyt lapsesta silloin, kun tämä eniten tarvitsisi hoitajaa. Lapsen negatiiviset tunteet on jätetty huomioimatta. Välttelevästi kiintyneet lapset ovat ulospäin pärjääviä ja reippaita. He näyttävät positiivisia tunteita, mutta yrittävät yksin pärjätä negatiivisten tunteidensa kanssa. Välttelevästi turvaton lapsi pitää vanhempiinsa etäisyyttä fyysisesti, tunneperäisesti tai molemmilla tavoilla eikä pysty turvautumaan edes stressitilanteessa vanhempiinsa. He eivät ole saaneet avunpyyntöihinsä ja aloitteisiinsa riittävästi aikuisen apua ja tämän välinpitämättömyyden vuoksi hylkääminen ja sen johtopäätöksenä selviytyminen yksin sävyttää lasten sisäisiä malleja. Pelottavissa tilanteissa, kuten esimerkiksi tutun ja turvallisen aikuisen lähtiessä pois ja vieraan tullessa tilalle, nämä lapset ilmaisevat vähemmän hätää, vaikka fysiologisella tasolla he ovat voimakkaammin hädisään kuin turvallisesti kiinnittyneet lapset. Välttelevästi kiintyneet lapset kätkevät pahan olon tunteet sisälleen, ja ovat ristiriitatilanteissa passiivisia. (Rusanen 2011, 65–66.) Nämä lapset kokevat erotilanteet uhkaavina, koska heillä ei ole riittävästi turvaa tuovia mielikuvia (Salo 2003, 64).

Ristiriitaisesti kiintyneet lapset ovat saaneet hoivaa vaihtelevasti ja lasten hoivajat ovat olleet hoivan antamisessa epäjohdonmukaisia ja ailahtelevia. Lapsen pahan olon tunteiden ilmaisu on joskus johtanut hoivan tarjoamiseen, joskus ei. Heidän kykynsä säädellä tunteitaan on heikko. Jotta nämä lapset tulisivat kuulluksi, pyrkivät he käyttäytymisellään viestimään tunteitaan voimakkaasti ja liioitellusti. Lapsen epävarmuus vanhemman saatavilla oloon estää pitkäkestoisen ja omaehtoisen ympäristön tutkimisen. Ristiriitaisesti kiinnittyneiden lasten käyttäytyminen vanhempiaan kohtaan on välillä takertuvaa, välillä vihamielistä. Välttelevästi kiintyneiden lasten tavoin, ristiriitaisesti kiintyneet lapset kokevat erotilanteet uhkaaviksi riittävästi turvaa tuovien mielikuvien puutteellisuuden vuoksi. Salo 2003, 62–64).

Kiintymyssuhteen merkitys lapsen kokonaiskehitykselle on hänen päivähoitopolun ensimmäisen siirtymäprosessin keskeisenä lähtökohtana. Vain riittävän pysyvä kiintymyssuhde turvaa kehityspsykologisten teorioiden mukaan lapsen terveen kehityksen. Lapsen ja vanhempien välisen kiintymyksen ensisijaisuutta silmälläpitäen, päivähoiton tehtävänä on ylläpitää ja vahvistaa ensisijaisia kiintymyssuhteita. (Karikoski & Tillikka 2011, 80–81.)

Lapsen kehitystä ei vaaranna varhainkaan aloitettu päivähoito, kun päivähoito on hyvin järjestetty, aikuiset reagoivat ja vastaavat lapsen tarpeisiin eivätkä hoitopäivät veny liian pitkiksi (Munter 2001, 40). Lapsi onnistuu rakentamaan luottavaisia ihmissuhteita myös kodin ulkopuolisiin aikuisiin, kunhan näissä suhteissa on pysyvyyttä, kiintymystä ja yksilöllisyyttä, joiden avulla lapsi kehittyy ja pitää yllä mielikuvaansa vanhemmistaan (Karikoski & Tillikka 2011, 80–81).

Päivähoidon kasvattajien tulisi tunnistaa turvattoman kiintymyksen eri muodot, jotta he pystyvät arjessa toimimaan siten, että lapsen turvallisuudentunne lisääntyy (Rusanen 2011, 317). Kiintymyssuhdemallien hahmottaminen auttaa kasvattajia ymmärtämään miten lapsen tarpeet on varhaisvaiheessa kohdattu ja miten niihin on vastattu. Kasvattajan on helpompi ymmärtää lapsen käyttäytymistä, kun hän on tietoinen käyttäytymisen taustalla olevista tekijöistä. (Kanninen & Sigfrids 2012, 32.) Käytännössä tämä tarkoittaa jokaiseen lapseen, hänen tapoihinsa tutustumista jo ennen varsinaista päivähoiton aloitusta. Kasvattajan tulee olla sensitiivinen ja vastaanottavainen sekä tietää, millaiset asiat ovat lapselle pelottavia ja millä tavoin vanhemmat saavat lapsen rauhoittumaan. Näin päivähoitossa voidaan yrittää korvata turvatonta primaarikiintymystä. (Rusanen 2011, 317–318.)

Päivähoidon kasvattajien tehtäviin ei kuulu kiintymyssuhteiden määrittäminen ja siitä kertominen vanhemmille. Tärkeää päivähoitossa on nähdä ja uskaltaa keskustella vanhempien kanssa lapsen tavoista reagoida erotilanteissa päivähoiton aloitusvaiheessa. Luottamussuhteen ollessa hyvä, voi vanhemmilta kysyä, miksi he arvelevat lapsensa erotilanteissa käyttäytyvän niin kuin käyttäytyy. Vastauksia löytää vain yhdessä vanhempien kanssa, vanhemmista välittäen ja heitä kuunnellen. (Vilén, Vihunen ym. 2006, 113.)

4.3 Päivähoidon pehmeä aloitus

Pehmeä lasku päivähoitoon on ehdottoman tärkeää lapsen päivähoitoon sopeutumisen helpottajana (Munter 2001, 56). Se mahdollistaa kotoa päivähoitoon siirtymisen vaiheittain, joka helpottaa lapsen ja vanhemman sopeutumista uuteen tilanteeseen ja auttaa lasta turvallisuuden tunteen kehittämisessä (Kaskela & Kekkonen 2006, 43). Pehmeän aloituksen tarkoituksena on, että lapsi tutustuu ensin yhdessä vanhempiensa kanssa päiväkotiin ja kasvattajiin ja sen jälkeen lapsi on pikkuhiljaa lyhempiä ja pidempiä päiviä ilman vanhempaa. Näin ehkäistään lapsen emotionaalista tunnekuormitusta. (Munter 2001, 56.)

Jotta lapsen turvallinen suhde uuteen aikuiseen ehtii muodostua, tutustumisjakso päivähoiton alkaessa tulee olla riittävän pitkä (Karikoski & Tillikka 2011, 81). Lapsi, mutta myös vanhemmat työstävät päivittäin erotilanteita luomalla samalla uusia suhteita päivähoiton vieraisiin aikuisiin. Tämän lisäksi lapsi rakentaa uusia suhteita myös vertaisryhmässä, johon hänen pitäisi pystyä turvallisesti liittymään. (Kaskela & Kekkonen 2006, 43.) Vanhemmat ovat auttamassa uusien suhteiden muodostumista päivähoiton alussa, joten heidän mukanaolo on tutustumisvaiheessa oleellista (Karikoski & Tillikka 2011, 81). On tärkeää rohkaista vanhempia olemaan päivähoitossa lapsen mukana ensimmäisten viikkojen aikana. Lapsi ei pysty omaksumaan uusia asioita eikä suuntautumaan ulkomaailmaan, jos hän tuntee olonsa turvattomaksi. Lapsen turvallisuudentunteen takaamiseksi vanhemman läsnäolo on tärkeää. Aikuiset tiedostavat, että lapsella ei ole hätää päiväkodissa ja se on turvallinen paikka, mutta lapsen sisäinen kokemus on hyvin erilainen eikä hän mielikuvissaan pärjää ilman vanhempaa. Tärkeää olisi, että eroja harjoitellaankin vasta, kun lapsi kokee olonsa turvallisiksi ryhmän kasvatustajien kanssa. Pehmeän laskun tavoitteena on, että lapsi ja vanhemmat harjoittelevat hoidossa oloa niin, että lapselle muodostuu kuva siitä, mistä turva löytyy, kun vanhempi tai vanhemmat eivät ole läsnä. Kun, lapsi saa siirtyä pehmeästi päivähoitoon, vanhemmat saavat samalla tietoa päiväkodin ajatusmalleista ja käytännöistä. (Kanninen & Sigfrids 2012, 144.)

Päivähoitoon siirtyessä varhaiskasvattajan tärkeä tehtävä on tarjota siirtymävaiheesta tietoa vanhemmalle sekä auttaa vanhempaa ymmärtämään lapsen kanalta hyvän hoitoon siirtymisen hyödyt sekä oman roolin merkityksen. Lapsiryhmän kasvattajat tukevat tutustumisjakson aikana vanhemman läsnäoloa ja kertovat tälle turvalliseksi tekemisen idean. On tärkeää, että lapsi saa käydä päivän eri vaiheet läpi yhdessä vanhemman kanssa. Vanhempi on aluksi aktiivisesti mukana rutiineissa ja toiminnassa ja kun näyttää siltä, että lapsi kokee olonsa turvalliseksi, väistyy vanhempi taka-alalle ja kasvattajat ottavat aktiivisemmän roolin. Lapsi kuitenkin tietää koko ajan, missä vanhempi fyysisesti on. Pehmeän las-kun aikana turvallisesti kiintynyt lapsi turvautuu hädän hetkellä edelleen vanhempaansa, mutta myöhemmin kun vanhempi ei ole paikalla, tuttu ja turvallinen kasvattaja on lapselle ensisijainen turvan lähde. (Kanninen & Sigfrids 2012, 133–135, 145.)

Kun lapsi ei vielä kykene ajallisesti eikä sanallisesti hahmottamaan, mitä tapahtuu, ovat erotilanteet ja yksinjäätminen lapselle suurta stressiä tuottavia tilanteita. Siksi erotilanteet ensimmäisinä viikkoina on hyvä hoitaa suunnitelmallisesti ja sopia, että vanhempi ei lähde ennen kuin lapsen luontainen tutkimisvaihe saadaan viritettyä. On tärkeää kertoa vanhemmalla, että hänen on hyvä varata aamuisin päiväkodissa oleiluun noin puoli tuntia ennen pois lähtöä ja että hän riisuu takin pois lähtemistä muistuttavana symbolina. Tämän jälkeen vanhempi menee ryhmään sisälle lapsen kanssa siksi aikaa, kunnes lapsi löytää mieluisan aktiviteetin tai leikin ryhmän kasvattajan kanssa. Vasta sen jälkeen vanhempi voi sanoa hyvästit lapselle. Tällöinkin lapsella tulee usein itku, mutta itku on pienempi ja lapsi on helpommin tynnyteltävissä, kuin jos vanhempi lähtisi salaa tai hätäisesti lapsen riisuttuaan. (Kanninen & Sigfrids 2012, 146.)

Tutustumisjakson toisella viikolla lapsi voi harjoitella päiväkotiin jäämistä ilman vanhempaa. Vanhempi voi olla aluksi pois esimerkiksi pienen toimintatuokion ajan tai käydä kaupassa ulkoiluhetken aikana. Tärkeää on, että lapsi on tietoinen vanhemman lähdöstä ja käsityskykynsä mukaan tietää milloin vanhempi palaa. Lapselle tuottaa turvaa, kun kasvattaja kertoo useaan kertaan, että lapsi varmasti

haetaan ja milloin tämä tapahtuu. Jos vanhempi lähtee lapselta salaa, erotilanteista tulee jatkossakin hankalia. Lapsi pelkää tullessa salaa jätetyksi ja vahtii ahdistuneena vanhemman mahdollista lähtöä. (Kanninen & Sigfrids 2012, 146.)

Kasvattajan tehtävä on tehdä erotilanteista mahdollisimman mukavia. Vastaanottaessaan lasta, hänen tulee välittää lapselle tunne, että hän tervetullut ja erityinen. Lämmin vastaanottaminen tapahtuu eri aistikanavien kautta. Kasvattajan tulee istua lapsen tasolle, katsoa häntä silmiin toivottaen tervetulleeksi. Äänen sävyyn on syytä myös kiinnittää huomiota. Äänen tulee olla pehmeä ja lämmin, lasta voi koskettaa kevyesti, halata häntä tai ottaa kädestä kiinni. Vasta tämän jälkeen kasvattaja ottaa vanhemman vastaan. Sylin tarjoaminen ennen eron hetkeä on tärkeää. Tärkeää on, että vanhemmille kerrotaan, minkälainen hyvä hyvästijättötilanne on. Esimerkiksi kaikille vanhemmille ei ole itsestään selvää, että erotilanteessa lasta ei jätetä yksin. Ensimmäisten yksinolopäivien emotionaaliset kokemukset piirtyvät lapsen mieleen, joten hyvä alku lapsen päivähoitopolun alkutai-paleella on äärimäisen tärkeää. (Kanninen & Sigfrids 2012, 147.)

Kun lapsen ja hoitajan yhteinen matka alkaa, se kestää aikansa ja erkanee joskus, mutta lapsen maailmassa yhdessä kuljettu matka on hyvin tärkeä ja merkityksellinen (Salminen & Tynni-nen 2011, 40).

Päivähoidon alkaessa tutustumisjaksolla on moninainen merkitys. Vanhempien kasvatuksellinen tietotaito lapsesta välittyy tutustumisvaiheen aikana lapsiryhmän kasvattajille. Vanhemmilla on mahdollisuus esittää kysymyksiä saada tietoa ja käsitys siitä, miten kyseisessä hoitopaikassa oman lapsen hoito- ja kasvatus-toiminta toteutuu. Kun vanhemmat ovat mukana päiväkodin arjessa, kasvattajat saavat tärkeää ja arvokasta tietoa lapsesta ja vanhemmista. He saavat lapsesta kuvan yksilönä sekä lapsen ja vanhempien välisestä vuorovaikutuksesta vanhemman kertomana sekä havainnoidessa lasta ja vanhempia. Lapsi saa tutustumisjakson aikana turvallisesti ja rauhassa vanhempiensa seurassa tutustua päiväkodin rutiineihin sekä uusiin lapsiin ja aikuisiin. Uusi fyysinen ympäristö tuok-

suineen, äänineen ja eri vaikutelmiseen tulevat myös lapselle tutuiksi. Tutustumisjakso tukee myös sensitiivisen vuorovaikutuksen kehittymistä lapsen ja kasvattajien välille. Kasvattajat oppivat tulkitsemaan lapsen tunteita, joka auttaa lapsen kokeman stressin ja eroahdistuksen helpottamisessa. Riittävän pitkä tutustumisjakso päivähoidon alkuvaiheessa auttaa kasvattajia ylläpitämään lapsen kehitystä kannattelevia kiintymyssuhteita päivähoitossa. (Kaarikoski & Tillikka 2011, 81–82.)

4.4 Lapsen reagoiminen päivähoiton aloitukseen

Lapset reagoivat päivähoiton aloitukseen hyvin monin eri tavoin. Toiset vetäytyvät, toiset reagoivat voimakkaasti ulospäin ja toiset osallistuvat innostuneesti. Päivähoitoon sopeutumiseen vaikuttavat monet asiat, kuten lapsen ikä, lapsen aiemmat erot ja hoitokokemukset sekä lapsen temperamentti. Myös perheen kokonaiselämäntilanne, hoidon aloitusjärjestelyt ja hoitopäivän pituus sekä vanhempien luottamus henkilökuntaan vaikuttavat siihen, miten lapsi reagoi päivähoiton aloitukseen. (Kanninen & Sigfrids 2012, 67–69.)

Päivähoitossa aloittaneen lapsen käyttäytymistä sopeutumisvaiheen aikana kutsutaan eroahdistukseksi. Elämän muutos ja ero vanhemmista näkyy usein pelkona uusia ihmisiä ja asioita kohtaan. Päiväkodissa ne voivat näkyä myös kiukkuna tuomis- ja hakutilanteissa sekä hoitajaan takertumisena. Lapsi voi olla myös vetäytynyt, surullinen ja itkuinen. Muutos voi aiheuttaa lapselle myös syömis- ja nukahtamisvaikeuksia. Lapsi saattaa reagoida uuteen tilanteeseen myös puremalla tai lyömällä muita lapsia. Myös kotona lapsen reagoiminen päivähoiton aloitukseen voi näkyä monin eri tavoin. Hän voi olla normaalia ärtyisämpi tai tavallista vetäytyvämpi ja hän voi tarkistella vanhemman läsnäoloa jatkuvasti. Lapsi voi myös olla itkuinen ja vanhempiin takertuva erilaisissa siirtymistilanteissa. (Kanninen & Sigfrids 2012, 68–71.)

Päivähoitoon sopeutuminen ei tapahdu niin suoraviivaisesti, että sopeutuminen lisääntyy asteittain. Sopeutumisprosessissa on aina myös vaiheita, joissa alkaa

esiintyä uudentyyppisiä ongelmia sekä regressiivisiä vaiheita. Muutaman kuukauden jälkeen saattaa hyvin alkanut päivähoito muuttua ongelmalliseksi. Syyt voivat johtua monesta asiasta. Toisinaan lapset reagoivat päivähoiton aloitukseen viiveellä. Joskus lapsi ei ole päässyt toteuttamaan omia pyrkimyksiään yrityksistään huolimatta ja kotona ja päiväkodissa tapahtuvat muutokset vaikuttavat myös lapsen uudelleen reagoimiseen. Lapsen psyykkisen tasapainon kannalta muutokseen reagoiminen on tarkoituksenmukaista. (Munter 2001, 54.)

5 HANKEPROSESSIN KUVAUS

5.1 Toiminnallinen opinnäytetyö - produktio

Patotien päiväkodin esimiehen kehittämistoiveesta lähdimme ideoimaan ja suunnittelemaan hankettamme. Päädyimme toteuttamaan kehittämispainotteisen eli toiminnallisen opinnäytetyön produktiona. Toiminnallinen opinnäytetyö on vaihtoehto tutkimukselliselle opinnäytetyölle ja sen tarkoitus on opastaa, ohjeistaa sekä järjestää ja järjeistää käytännön työtä. Sen tulee olla käytännönläheinen, työelämälähtöinen, tutkimuksellisella asenteella toteutettu sekä alan tietojen ja taitojen hallintaa osoittava. (Vilka & Airaksinen 2003, 9–10.) Työelämälähtöinen opinnäytetyö tukee myös opiskelijan ammatillista kasvua sekä antaa mahdollisuuden peilata omia taitoja ja tietoja sen hetkiseen työelämään ja sen tarpeisiin (Vilka & Airaksinen 2003, 17).

Toiminnalliset opinnäytetyöt jaetaan joko tuotekehittelyyn eli produktioon, jonka tuloksena syntyy uusi tuote tai palvelu, tai kehittämishankkeisiin, joissa kokeillaan ja kehitetään uusia työtapoja toimintamenetelmiä. Produktio eli tuotekehittely on lyhytkestoinen ja kertaluontoinen prosessi. Sen tarkoitus on kehittää työvälineitä käytäntöön ja tehdä palvelu tai tuotos tietyille käyttäjäryhmälle. Palvelun tai tuotteen suunnittelu- ja valmistus, kokeilu tai toteutus sekä arviointi ja markkinointi kuuluvat produktioon. Produktioon painottuva opinnäytetyö koostuu tuotoksesta ja siihen liittyvästä kirjallisesta raportista. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 33–34.)

Toiminnallinen opinnäytetyö sisältää aina myös raporttiosuuden, josta selviää, mitä, miksi ja miten opiskelija on tehnyt, millainen työprosessi on ollut sekä millaisiin johtopäätöksiin ja tuloksiin tekijä on päätenyt. Raportissa opiskelija arvioi myös omaa opinnäytetyöprosessiaan, omaa oppimistaan sekä itse produktiota. Tuotos eli produkti on tekstuaalisilta ominaisuuksiltaan erilainen kuin opinnäytetyöraportti. Raportissa opiskelija selittää prosessia ja oppimista, produktin teks-

tissä puolestaan puhuttelee sen käyttäjä- ja kohderyhmää. Jos produkti on esimerkiksi opas- tai ohjekirja henkilöstölle, sen tekstikin on toisen tyylistä kuin tutkimusviestinnän keinoin kirjoitettu raportti. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9–10, 17, 65.)

5.2 Hankkeen suunnittelu, toteutus ja tiedonhankintamenetelmät

Hanketta varten etsimme kirjallisuutta ja tutustuimme aikaisempiin tutkimuksiin ja opinnäytetöihin aiheeseen liittyen. Hankkeesta keskustellessamme nousi vahvasti halumme nostaa lapsen ja perheen näkökulma esille ja saada heidän äänensä kuuluviin. Tärkeää oli myös saada selville päiväkodin henkilökunnan mielipiteitä, ajatuksia ja toiveita siitä, mitä he pitävät tärkeänä mietittäessä tutustumis- ja aloituskäytäntöjä, sillä oppaasta tulee heille jatkossa uusi työväline.

Lähdimme suunnittelemaan ja ideoimaan opasta miettimällä miten saisimme mahdollisimman laadukasta tietoa siitä, millaiset ovat hyvät tutustumis- ja aloituskäytännöt päivähoidon aloitusvaiheessa. Päädyimme siihen, että kaikista laadukainta tietoa saamme päiväkodin käyttäjäryhmiltä eli itse lapsilta ja vanhemmilta sekä päiväkodin kasvattajilta. Tämän ajattelun pohjalta lähdimme rakentamaan kysymyslomaketta. Kysymysten asettelussa pyrimme huomioimaan sen, että jokainen kyselyyn vastaaja ymmärtää kysymykset ja pystyy vastaamaan kysymyksiin omien tärkeiden ja arvokkaiden kokemustensa pohjalta. Täytyy olla huolellinen kysymysten tekemisessä ja muotoilemisessa, sillä kysymykset luovat perustan kyselyn onnistumiselle. Tulokset vääristyvät, jos vastaaja ei ajattele samalla lailla, kuin kysymysten laatija on kysymykset tarkoittanut. (Valli 2015, 85.) Kyselylomaketta suunniteltaessa mietimme hankkeen kannalta keskeisiä käsitteitä (KUVIO 1, 33), joita silmällä pitäen lähdimme kokoamaan kysymyksiä. Mietimme mitkä ovat ne avainsanat, joilla saamme parhaiten vastauksia tutkimuskysymykseemme, ”Minkälainen on laadukas ja pehmeä päivähoidon tutustumis- ja aloitusprosessi?”. Halusimme kysymysten olevan mahdollisimman selkeitä ja kattavia, joten tämän takia päädyimme avoimiin kysymyksiin. Kysymykset, joissa olisi

ollut valmiit vastausvaihtoehdot, olisivat rajanneet vanhempien vastauksia liikaa. Kysymysten analysoinnin suunnittelimme tekevämme teemoittelulla.

KUVIO 1. Kehittämishankkeen keskeiset avainsanat

Haastattelua varten haimme Vantaan kaupungilta tutkimusluvan. Tutkimuslupaa odotellessamme aloitimme omissa työpaikoissamme Työyhteisöt ja kehittäminen - hankeharjoittelun, jonka aikana pääsimme hankkeeseen alkuun. Tutkimusluvan saatuamme aloitimme hankkeen työstämisen. Hankeharjoittelun aikana kerroimme Patotien päiväkodin kasvatushenkilöstölle hankkeen aiheen, tarkoituksen ja tavoitteet päiväkodin yhteisessä palaverissa. Palaverissa keskustelimme myös henkilökunnan mielipiteistä hankkeeseen liittyen. Kartoitimme kyselylomakkeella (LIITE 1) henkilökunnan näkemyksiä nykyisistä tutustumis- ja aloituskäytännöistä, niiden haasteista ja kehittämisideoista. Lähetimme sähköpostitse myös kolmeen länsivantaalaiseen päiväkotiin kyselyt (LIITE 2) koskien heidän tutustumis- ja aloituskäytäntöjään.

Lasten haastattelut toteutimme päiväkodissa ryhmähaastatteluna, joihin pyysimme vanhemmilta erillisen luvan. (LIITE 3) Ryhmähaastattelussa on samalla kertaa paikalla useita haastateltavia ja tavoitteena on ryhmäkeskustelu haastat-

telijan haluamasta temasta ja aiheesta. Ryhmähaastattelussa voi saada tavallista enemmän tietoa, sillä yhdessä osallistujat voivat tukea ja rohkaista toisiaan, muistella ja herättää muistikuvia. Ryhmähaastattelussa tavoitteena on vapaamuotoinen mutta kuitenkin asiassa pysyvä keskustelu. (Eskola & Suoranta 2000, 94–97.) Keskustelussa korostetaan näkemystä lapsesta aktiivisena, sosiaalisena toimijana. Keskustelu tarjoaa menetelmän, joka mahdollistaa lasten näkökulman esiin tuomisen ja heidän äänensä kuulemisen. Vuorovaikutuksellisuus keskusteluissa on merkityksellistä eli haastattelijalla on tärkeä rooli siinä, miten lapsen ääni tulee keskustelussa esiin. Mitä nuoremmista lapsista on kyse, sitä tärkeämpää on keskusteluissa ottaa huomioon lapsen toiminnallisuus. Lapsen kertoessa asioista hän käyttää myös omaa kehoaan, leluja ja muita välineitä. On tärkeää, että haastattelija havainnoi lasta kokonaisvaltaisesti eikä vain lapsen puhetta. Lapsen kielellä on kuitenkin oltava riittävästi keskustelussa sillä tilaa, näin tavoitetaan lapsen tapaa jäsentää maailmaa ja hänen merkityksiään. Lähtökohtana lapsen kielen tavoittamiselle on, että haastattelija tunnistaa lapsen tapaa puhua, kuuntelee ja sovittaa oman puheensa lapsen tarjoamiin kuvaamisen ilmaisuihin ja tapoihin. Lapsen kommunikaatiotapojen ja kielen tavoittaminen edellyttää lapsen kehityksellisen tason huomioimista. Tärkeää on, että kysymykset ja keskustelut rakentuvat lapsen elämään liittyvistä asioista sekä reflektiivisyys ja herkkyys vuorovaikutuksen tapahtumille keskustelussa. Näin voidaan huomioida lapsuus ja lapsen kehitysvaihe. (Alasuutari 2005, 145–146, 154, 162.)

Opinnäytetyössämme lähdimme kartoittamaan 4–5-vuotiaiden lasten mielipiteitä ja ajatuksia siitä, mitä he kokevat päivähoiton aloituksessa tärkeiksi. Haastattelun ulkopuolelle rajasimme esikouluikäiset lapset, koska tulevina sosionomeina meillä ei ole esiopetuskelpoisuutta, emmekä voi toimia lastentarhanopettajan tehtävissä tämän ikäisten lasten kanssa. Haastattelimme rauhallisessa tilassa pöydän ääressä yhtä lasta kerrallaan ja esitimme lapselle kysymyksen *”Jos sinä menisit uuteen päiväkotiin tai jos joku uusi lapsi tulisi tähän päiväkotiin, mikä sinusta olisi tärkein asia uudessa vieraassa päiväkodissa, kun sinä tulet sinne ensimmäistä kertaa?”*.

Haastateltuamme kolmea lasta huomasimme, että lasten oli vaikea vastata esittämäämme kysymykseen, vaikka yritimme esittää kysymyksen monin eri tavoin. Haastatelluista kahden lapsen oli vaikea sanoa tilanteessa mitään. Päädyimme muuttamaan toimintatapaamme saadaksemme lapsen äänen kuuluviin. Menimme vapaan toiminnan aikana mukaan lasten leikkeihin, askarteluihin ja piirustushetkiin ja aloimme jututtaa lapsia aiheeseen liittyen ja esitimme saman kysymyksen kuin haastattelutilanteessa. Näissä tilanteissa lapsia oli mukana kerrallaan kolme tai neljä, yhteensä 12. Tämä osoittautui toimivaksi ratkaisuksi ja lapset lähtivät innokkaina mukaan keskustelemaan aiheesta. Tilanteessa hiljaisemmatkin lapset uskalsivat sanoa mielipiteensä, kun joku toinen lapsi oli jo aloittanut keskustelun ja kertonut oman mielipiteensä. Toimiessaan yhdessä lapset oppivat toisiltaan monenlaisia asioita sekä kehittävät vuorovaikutus-, ja sosiaalisia taitojaan (Koivula 2013, 43). Huomioimme, että kun lapset saivat toimia heille ominaisella tavalla niin keskustelutilanteesta tuli vapautuneempi ja lapsilähtöinen. Lapsille ominaisia tapoja ja toimia ovat liikkuminen, leikkiminen, tutkiminen ja eri taitteen alueisiin liittyvä ilmaiseminen. Lapsi ilmentää tunteitaan ja ajatteluaan itselleen mielekkäällä tavalla. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 20.)

Vanhempien haastattelut toteutimme puolistrukturoidulla lomakehaastattelulla (LIITE 4) avoimin kysymyksin. Valitsimme tämän haastattelumenetelmän, koska siinä ei käytetä valmiita vastausvaihtoehtoja, vaikka kysymykset ovat kaikille samat vaan haastateltavat vastaavat kysymyksiin omin sanoin kuten Eskola ja Suoranta toteavat. (Eskola & Suoranta 2000, 86.) Hankkeeseen liittyvät vanhemmille tehtävät kyselyt teimme ja jaoimme Työyhteisöt ja kehittämis-hankeharjoittelun aikana.

Lapsiryhmissä, joihin kyselyt jaettiin, mietimme henkilökunnan kanssa yhdessä, kenelle perheelle kyselyt jaetaan. Päätimme yhdessä jakaa kyselyn 20:lle 1–5-vuotiaan lapsen vanhemmalle. Kyselyn ulkopuolelle rajasimme esikouluikäisten lasten vanhemmat, koska kuten aikaisemmin tekstissä mainitsimme, tulevana sositionomeina meillä ei ole esiopetuskelpoisuutta. Kyselyn tarkoituksena oli saada

vastauksia sekä juuri aloittaneilta, pidemmän aikaa päiväkodissa olleilta sekä päiväkodin sisällä ryhmää vaihtaneilta lasten perheiltä. Halusimme saada perheiltä näkemyksiä mahdollisimman laajasti liittyen päivähoidon aloitukseen. Ajattelimme, että perheet joilla on jo kokemusta päivähoidon aloituksesta ja ryhmästä ryhmään siirtymisestä antavat meille tärkeää kokemusasiantuntija tietoa, jota voidaan hyödyntää päivähoidon aloittavien perheiden kohdalla, joilla ei ole aiempaa kokemusta päivähoitosta. Perheet, joille ei ole aikaisempaa kokemusta päivähoitosta, antavat kyselyiden myötä meille arvokasta tietoa siitä, mitä heidän näkemyksen mukaan tulisi ottaa huomioon suunniteltaessa laadukkaita ja pehmeitä päivähoidon tutustumis- ja aloituskäytäntöjä. Ryhmien henkilökunta jakoi toiveestamme kyselyt henkilökohtaisesti vanhemmille, kertoen samalla hankkeen tarkoituksen, vaikka kyselyn mukana olikin saatelappu, jossa kerroimme kyselyn tarkoituksen. Pidimme tärkeänä, että kyselyt jaetaan henkilökohtaisesti, jotta jokaiselle kyselyyn osallistuvalla perheelle voidaan kasvatusten kertoa kyselyn merkitys ja tärkeys sekä tarvittaessa vastata vanhempien kysymyksiin. Näin varmistimme, että kysely tavoittaa mahdollisimman monen vastaajan ja madaltaa mahdollisesti vanhempien kynnystä vastata kyselyyn. Kyselyt toteutimme niin, että vastaajien anonyymiyys säilyi. Tämän varmistimme sillä, että vanhemmat saivat palauttaa kyselyt suljettuun laatikkoon kyselyn mukana olevassa suljettavassa kirjekuoressa. Vastatausaikaa vanhemmilla oli kymmenen päivää.

Henkilökunnalle suunnatut kyselyt jätimme henkilökunnan kahvihuoneen pöydälle saatekirjeen kera. Henkilökunta oli jo ennestään tietoinen kyselyn tarkoituksesta, joten tarkempaa selostusta saatekirjeeseen ei tarvittu. Henkilökunnan kyselyt toteutimme myös niin, että vastaukset sai palauttaa nimettömänä kahvipöydällä olevaan palautuslaatikkoon. Toisiin vantaalaisiin päiväkodeihin lähetimme kyselyt sähköpostitse, jossa kerroimme kyselyn tarkoituksen.

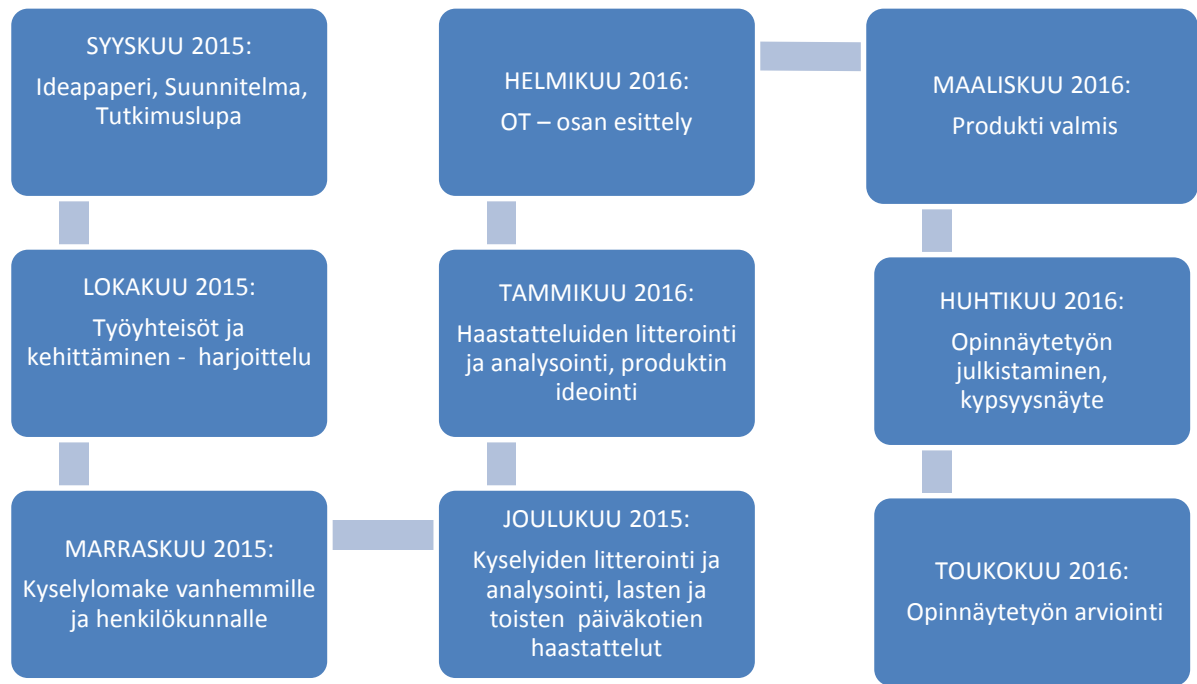
5.3 Hankkeen aikataulu

Opinnäytetyön ideapaperin esittelimme syyskuun 2015 alussa ja opinnäytetyön suunnitelmamme hyväksyttiin seminaarissa syyskuun 2015 lopussa. Suunnitelman esittelyn jälkeen syyskuussa 2015 haimme Vantaan kaupungin sivistystoimesta tutkimusluvan. Aloitimme Työyhteisöt ja kehittäminen – harjoittelun lokakuussa 2015, joka linkittyi opinnäytetyöhömmme. Hanke käynnistyi varsinaisesti marraskuun 2015 alussa, vanhemmille ja henkilökunnalle tehdyillä kyselyillä.

Harjoittelun jälkeen joulukuussa 2015 litteroimme vanhempien ja henkilökunnan kyselyt ja analysoimme niitä. Lasten ryhmähaastattelut sekä muiden päiväkoteihin lähetetyt kyselyt toteutimme joulukuussa 2015, jotka litteroimme ja analysoimme tammikuussa 2016 alussa. Koko aineiston litteroinnin ja analysoinnin jälkeen tammikuussa 2016 järjestimme Patotien päiväkodin henkilökunnalle esimiehen kanssa yhteisen keskusteluilta-päivän, jossa avasimme heille kaikkien kyselyiden tulokset. Samalla keskustelimme esimiehen ja työyhteisön kanssa tulevasta produktiosta ja mitä se mahdollisesti pitää sisällään.

Produktia aloimme koota helmikuussa 2016, jonka saimme valmiiksi maaliskuun 2016 alussa. Opinnäytetyömme jätimme esitarkastukseen hutikuun 2016 alussa. Opinnäytetyömme julkistimme ja annoimme kypsyysnäytteen huhtikuun 2016 puolivälin jälkeen. Valmiin opinnäytetyömme jätimme arvioitavaksi huhtikuun 2016 lopussa, joka valmistui toukokuun 2016 puolella välissä.

KUVIO 2. Opinnäytetyön etenemisprosessi

6 ANALYSOINTI JA TULOKSET

6.1 Aineistot ja analysointi

Kyselyiden ja haastatteluiden vastaukset analysoimme teemoittelulla. Teemoittelussa painottuu mitä kustakin teemasta eli aiheesta on sanottu. Teemoittelussa kyse on laadullisen aineiston ryhmittelystä erilaisten aihepiirien mukaan. Näin voidaan vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä aineistossa. Aineisto voidaan ryhmitellä esimerkiksi tiedonantajien, iän tai sukupuolen mukaan ennen varsinaisten teemojen etsimistä. Aineistosta etsitään varsinaisia teemoja alustavan ryhmittelyn jälkeen. Teemoittelussa on tarkoitus etsiä näkemyksiä, jotka kuvaavat tiettyä teemaa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.) Teemoittelun avulla aineistosta etsitään sekä yhdistäviä että erottavia tekijöitä. Tähän tarvitaan aihepiirien pilkkomista ja järjestämistä, jotta voidaan erotella ja löytää tutkimuksen kannalta olennaiset aiheet (Eskola & Suoranta 2000, 174–180). Opinnäytetyössämme keskustelut, haastattelut ja kyselyt teemoittelimme sen mukaan, mitkä aiheet nousivat vastauksissa eniten esille kussakin vastaajaryhmässä. Kaikista vastaajaryhmien vastauksista poimimme kuusi eniten esille tuotua yhdistävää tekijää.

6.2 Lasten ajatuksia päivähoiton aloituksesta

Lasten haastatteluun osallistui yhteensä kaksitoista lasta, 3–4 lasta kerrallaan. Haastateltavista poikia oli seitsemän ja tyttöjä viisi. Lasten kanssa keskusteltaessa siitä, mikä heidän mielestään olisi tärkeää, jos he aloittaisivat päivähoiton uudessa päiväkodissa tai jos heidän nykyiseen päiväkotiansa tulisi uusi lapsi, nousi selvästi tärkeimpänä esille kaverin merkitys. Yli puolet lapsista toi esille, että uuteen päiväkotiin tutustuessa jännitystä ja sopeutumista helpottaa se, että olisi joku kaveri, jonka kanssa leikkiä ja olla heti tutustumispäivästä lähtien.

Tärkeetä ois, että ois edes yksi kaveri, joka leikkii mun kaa.

Kiva, kun olis kaveri, ettei olis yksin.

Olis kiva, jos vois piirtää toisen tytön kanssa.

Uusiin aikuisiin tutustuminen ja se, että vanhemmat olisivat päiväkodissa mukana, oli muutaman lapsen mielestä tärkeää. Pari lasta toi keskustelussa esille, että uudet kivat päiväkodin lelut auttavat ja helpottavat uudessa tilanteessa.

Musta olis kiva, että äiti tai isä olis mun kanssa.

Kun mä meen uuteen päiväko-
tiin, siellä vois olla paljon uusia
leluja.

6.3 Vanhempien mielipiteitä pehmeästä päivähoiton aloituksesta

Vanhemmille suunnatun kyselyn vastaanotti 20 perhettä, joista 19 palautti kyselylomakkeen päiväkodille. Vastausprosentti on tällöin 95%. Vastauksista kaksitoista oli alle 3-vuotiaiden ja seitsemän 3–5-vuotiaiden lasten vanhempien vastauksia. Vastaajista alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmista äitejä vastasi kymmenen, yksi isä ja yhteen kyselyyn vastasivat molemmat vanhemmat yhdessä. 3–5-vuotiaiden lasten vanhemmista kyselyyn vastasi viisi äitiä, yksi isä ja yhteen kyselyyn vastasivat molemmat vanhemmat. Kyselyyn vastanneista äitejä oli yhteensä 15, kaksi isää ja kahteen kyselyyn vastasivat vanhemmat yhdessä. Kyselystä kävi ilmi, että suurin osa vastanneiden lapsista oli aloittanut päivähoiton 1–2-vuotiaana tai 3–4-vuotiaana.

Kysyttäessä vanhemmilta miten heidän mielestään lapsen ja perheen tutustuminen päivähoitoon sujui ja mitä siihen sisältyi, kävi vastauksissa ilmi, että sekä alle 3-vuotiaiden, että 3–5-vuotiaiden lasten vanhemmat ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä päivähoiton aloitukseen. Suurin osa alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmista toi esille tarpeeksi pitkän tutustumisajan merkityksen ja kertoivat tutustuneensa

lapsensa kanssa päiväkotiin pääsääntöisesti kahden viikon ajan, useamman tunnin kerralla. Useassa vastauksessa nousi esille myös se, että tärkeäksi koettiin tutustuminen ryhmän henkilökuntaan, muihin lapsiin ja fyysiseen ympäristöön. Myös päiväkodin arjen rutiineihin tutustuminen kuten ruokailuun, lepohetkeen, ulkoiluun ja ryhmässä leikkimiseen koettiin tärkeäksi vanhempien vastauksissa.

3–5-vuotiaiden lasten vanhemmista suurin osa koki myös päivähoitoon tutustumisen olevan tärkeää, mutta vastauksissa tuli esille, että tutustumisjakson pituudeksi vanhempien mielestä riittää korkeintaan viikko. Suurin osa vanhemmista kertoikin käyneensä tutustumassa päiväkotiin yhdessä lapsensa kanssa 2–4 päivänä noin 2 tuntia kerralla. Kaikissa 3–5-vuotiaiden vanhempien vastauksissa nousi esille, että oli tärkeää saada tutustua ryhmän muihin lapsiin, henkilökuntaan. Fyysiseen ympäristöön tutustuminen ennen päivähoiton alkua nousi myös esille osassa vastauksista

Lapselle ja meille vanhemmille oli tärkeää, että saimme tutustua rauhassa ryhmään ja päiväkotielämään, koska kaikki oli meille ennestään uutta.

Vaikka lapsi olikin yli 3-vuotias, olisin mielelläni ollut lapseni kanssa pidempää tutustumassa päiväkotiin

Kyselyssä vanhemmilta tiedusteltiin heidän ajatuksiaan myös siitä, mikä heidän mielestään päivähoitoon tutustumisessa ja päivähoiton aloituksessa oli hyvää ja mitä he olisivat toivoneet tehtävän toisin? Suurimmassa osassa vastauksista alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmat toivat esille tyytyväisyytensä henkilökunnan ammattitaitoon ja ystävällisyyteen sekä informaation saantiin lapsiryhmän ja päiväkodin toiminnasta. Useassa vastauksessa nousi esille lapsen ja perheen yksilöllinen huomioiminen, jossa perheen mielipiteitä ja toiveita kuunneltiin. Vaikka monet vanhemmat kokivatkin, että informaation saanti lapsiryhmän ja talon toimintavaoista oli hyvää, nousi vastauksissa esille selvästi myös vanhempien kokemat eroavaisuudet. Kysyttäessä, mitä vanhemmat olisivat toivoneet tehtävän toisin,

vastauksista kävi ilmi, että moni vanhempi oli kokenut informaation talon ja ryhmän toimintatavoista olevan riittämätöntä. Useassa vastauksessa tuotiin esille perheen turhautuminen päivähoiton aloituksessa johtuen jatkuvasta henkilökunnan vaihtuvuudesta. Tästä johtuen näissä vastauksissa koettiin turvallisen ja avoimen luottamussuhteen luomisen olleen alkuun vaikeaa.

Jokainen aikuinen oli vastaanottavainen ja tuli tunne, että lapsestamme välitetään.

Olisin toivonut ohjausta tutustumisessa. Moni asia selvisi vasta, kun itse niitä osasin kysyä.

Päivähoidon aloitus oli vaikea, kun vastassa oli aina uusi aikuinen.

Kiireetön vastaanotto koettiin 3–5-vuotiaiden lasten vanhempien vastauksissa hyväksi asiaksi. Kiitosta vastauksissa sai myös välittävä, ystävällinen ja ammattitaitoinen henkilökunta sekä lapselle nimetty omahoitaja. 3–5-vuotiaiden lasten vanhemmista osa kuitenkin toivoi, että tutustuminen päivähoitoon olisi ollut eri tavoin suunniteltu. Toiveena olisi ollut perheille yhteisesti järjestetty tutumispäivä, jossa mukana olisivat olleet kaikki lapset ja vanhemmat yhtä aikaa. Vastauksissa nousi esille myös toive henkilökunnan tiiviimmästä läsnäolosta lapsen ja perheen kanssa tutustumisjakson aikana. Vanhemmat toivoivat myös henkilökunnalta lisää ohjausta, varsinkin niissä tilanteissa, joissa päiväkotimaailma oli perheelle uusi ja vieras.

Tiedusteltaessa vanhemmilta miten heidän mielestään henkilökunta otti perheen vastaan ja miten heidät huomioitiin päivähoiton alkuvaiheessa, kaikki alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmat olivat sitä mieltä, että jokainen lapsi, mutta myös perhe huomioitiin yksilöllisesti, lämpimästi sekä ystävällisesti ja perheille annettiin aikaa rauhassa tutustua päiväkotimaailmaan. Monessa vastauksessa tärkeäksi koettiin myös henkilökunnan välinen hyvä yhteishenki, joka selvästi välittyy lapsille ja vanhemmille. Tämän koettiin helpottavan alkuvaiheen suhteen luomista, kun

vanhemmat vaistoavat henkilökunnan tyytyväisyyden työhönsä ja yhteen hiilen puhaltamisen. Kaikissa 3–5-vuotiaiden lasten vanhempien vastauksissa nousi esille vanhempien tyytyväisyys siihen, miten perhe huomioitiin ja vastaanotettiin päivähoitoon tutustuttaessa. Aikuisen sylin ja aidon välittämisen tärkeyttä korostettiin suurimmassa osassa vastauksista.

Lähes kaikkien kyselyyn vastanneiden alle 3-vuotiaiden lasten vanhempien mielestä tulisi päivähoiton aloituksessa ottaa huomioon, että henkilökuntaa tulee olla riittävästi, jolloin lapselle voidaan taata riittävästi syliä uuden, pelottavan tilanteen edessä. Vastauksissa tuli myös esille henkilökunnan pysyvyyden tärkeys varsinkin päivähoiton aloitusvaiheessa. Vastausten mukaan pysyvä henkilökunta mahdollistaa turvallisen ja luottamuksellisen päivähoiton aloituksen. Monet vanhemmat toivoivat myös, että heti ensikohtaamisesta lähtien panostettaisiin aitoon kohtaamiseen ja avoimeen suhteeseen luomiseen perheen kanssa. Tämä mahdollistetaan sillä, että henkilökunta tutustuu lapseen oikeasti ja kuuntelee myös lapsen vanhempia. Näissä vastauksissa nostettiin alkukeskustelun merkitys tärkeäksi päivähoiton aloituksen yhteydessä. Näin päästään vanhempien mielestä luomaan hyvää ja turvallista arkea sekä lapselle että perheelle. Omahoitajuus koettiin myös monessa vastauksessa tärkeäksi. Näissä vastauksissa kävi ilmi, että turvallinen luottamussuhteen luominen on vanhempien mielestä helpompaa, kun lapsen asioita voi hoitaa yhden tutun ja turvallisen aikuisen kanssa.

Olisi tärkeää istua hetkeksi alas ja tutustua. Tämän jälkeen voi olla turvallisin mielin, että on tullut perheenä kuulluksi, nähdyksi ja ymmärretyksi.

Tärkeää on, että henkilökunnalla on halua ja aikaa tutustua lapseen oikeasti ja kuunnella myös vanhempia – oman lapsensa parhaita tuntijoita.

Päivähoiton aloituksessa tulisi 3–5-vuotiaiden lasten vanhempien mielestä ottaa huomioon se, että henkilökuntaa on riittävästi. Tällä taataan vanhempien mukaan

kiireettömyys ja se, että jokaiseen lapseen ehditään tutustua ja keskittyä. Vastauksissa vanhemmat toivat myös esille, että aloituksessa tulisi ottaa huomioon lapsen mahdollisuus sopeutua päivähoitoon ja uuteen tilanteeseen mahdollisesti jo aikaisemmin päiväkodissa olevan sisaruksen tai tutun kaverin tukemana. Tutun kaverin nähtiin helpottavan lapsen jännitystä ja pelkoa uuden tilanteen edessä. Myös 3–5-vuotiaiden lasten vanhemmat kokivat lapsen omahoitajuuden hyväksi asiaksi päivähoiton aloituksessa.

Kysyttäessä vanhemmilta, mitä muuta he mahdollisesti haluaisivat vielä tuoda esille päivähoitoon tutustumiseen ja aloitukseen liittyen, sekä alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmat että 3–5-vuotiaiden lasten vanhemmat painottivat useissa vastauksissa henkilökunnan pysyvyyden merkitystä. Vastuksissa kiiteltiin myös vakinaisen henkilökunnan ammattitaitoa ja välittämistä sekä oltiin tyytyväisiä päiväkodissa järjestettäviin erilaisiin tapahtumiin ja tempauksiin.

Vanhemmille osoitetussa kyselylomakkeessa oli yhteensä seitsemän kysymystä. Alle 3-vuotiaiden lasten vanhempien kyselyissä kolme vastaajaa jätti vastaamatta viimeiseen kysymykseen ja 3–5-vuotiaiden lasten vanhemmista jätti kaksi vastaamatta samaan kysymykseen. Muihin kysymyksiin vastasivat kaikki vastaajat.

6.4 Päiväkotien henkilökunnan näkemyksiä laadukkaasta päivähoiton aloituksesta

Henkilökunnalle jaettuun kyselyyn vastasi seitsemästätoista kasvattajasta seitsemän. Kysyimme päiväkodin kasvattajilta millaisia heidän mielestään ovat laadukkaat tutustumis- ja aloituskäytännöt päivähoiton aloituksessa sekä mitä ja miten heidän mielestään käytäntöjä tulisi mahdollisesti omassa työssä kehittää? Suurimmassa osassa vastauksista painotettiin sitä, että tutustumisen tulisi olla kaksivaiheinen. Tutustuminen tulisi aloittaa siten, että vanhemmat tulisivat tutustumaan päiväkotiin ensin ilman lasta. Tämän tutustumiskäynnin aikana käytäisiin lasta koskeva aloituskeskustelu, jossa kuultaisiin vanhempien ajatuksia lapses-

taan sekä heidän toiveitaan ja mielipiteitään päivähoiton aloitukseen liittyen Täl-
löin vanhemmille kerrotaisiin käytännön asioista, esiteltäisiin tulevaa päiväkotia
ja annettaisiin erilaisia tarvittavia papereita täytettäväksi.

Tutustumisen toisessa vaiheessa lapsi tulisi yhdessä vanhempiensa kanssa tu-
tustumaan rauhassa päiväkotiin ja tällöin keskityttäisiin vain lapseen ja lapsen
tutustuttamiseen uusiin ihmisiin ja uuteen ympäristöön. Vastauksista käy ilmi, että
raamit tämän tyyppiselle käytänteelle on jo olemassa, mutta käytännössä niiden
toteutuminen ei toivotulla tavalla toteudu, koska vanhemmat eivät aina käy lap-
sensa kanssa tutustumassa päiväkotiin ennen päivähoiton aloitusta.

Vanhemmat tutustuisivat ensin päiväkodin fyysisiin ja toiminnal-
lisiin rakenteisiin sekä ryhmän
henkilökuntaan. Sitten lapsen
kanssa käytäisiin hänen tarpeit-
tensa mukainen aika tutustu-
massa lapsiin, aikuisiin ja tiloi-
hin.

Useassa vastauksessa tuli myös esille se, että ryhmän omaa henkilökuntaa on
resursoitava riittävästi varsinkin toimintakauden alkuun, kun uusia lapsia aloittaa
eniten, jotta laadukkaat tutustumis- ja aloituskäytännöt toteutuvat. Tärkeäksi use-
assa vastauksessa mainittiin myös se, että henkilökunnan täytyy pystyä ennalta
valmistautumaan perheen tutustumiskäyntiin. Esimiehen täytyy muistaa infor-
moida henkilökuntaa sovituista tutustumiskäynneistä, jotta yllättäviä tutustumis-
käyntejä ei tule.

Muutamassa vastauksessa nostettiin esille myös muu kieli- ja kulttuuritaustaisten
perheiden huomioiminen. Näillä perheillä tulee olla yhtäläinen mahdollisuus kes-
kustella lapseen ja päivähoitoon liittyvistä asioista heti päivähoiton alkumetreillä
esimerkiksi tulkin tai kommunikaatiokansion avulla. Esille tuotiin myös, että eri
kieli- ja kulttuuritaustaisten perheiden kohdalla tulee tarkentaa tapoja ja käytän-
teitä sekä selventää miksi tutustumiskäytäntö on tärkeää.

Kolmen muun länsivantaalaisen päiväkodin kasvattajille lähetetyssä kyselyssä tiedustelimme näiden päiväkotien tutustumis- ja aloituskäytäntöjä. Jokainen päiväkoti vastasi kyselyyn. Vastauksissa nousi esille, että muutamassa päiväkodissa toimii lapsen päivähoidon aloitusvaiheessa niin sanottu vastuukasvattaja, joka vastaanottaa perheen, pitää aloituskeskustelun sekä myöhemmin varhaiskasvatuskeskustelun. Muuten arjessa koko kasvattajatiimi toimii yhteistyössä perheen kanssa eikä vain vastuukasvattaja. Kaikista vastauksista kävi ilmi, että perheille varataan tarpeeksi aikaa päivähoitoon tutustumiseen perheen tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaan. Tutustuminen päivähoitoon alkaa vastausten mukaan siten, että lapsi ja perhe tulevat yhtä aikaa tutustumaan päiväkotiin, jolloin heille esitellään taloa, annetaan erilaiset dokumentit kotiin täytettäväksi, esitellään paikalla oleva henkilökunta ja kerrotaan ryhmän toiminnasta sekä tutustutaan lapseen ja vanhempiin. Tällä tutustumiskäynnillä aloituskeskustelu sovitaan myöhemmäksi ajankohdaksi.

Kun lapsesta tulee tieto ryhmään, vastuukasvattaja soittaa perheelle ja sopii tutustumisen. Vastuukasvattaja ottaa myös perheen vastaan ja pitää keskustelut.

7 KYSELYIDEN TULOSTEN YHTEENVETO

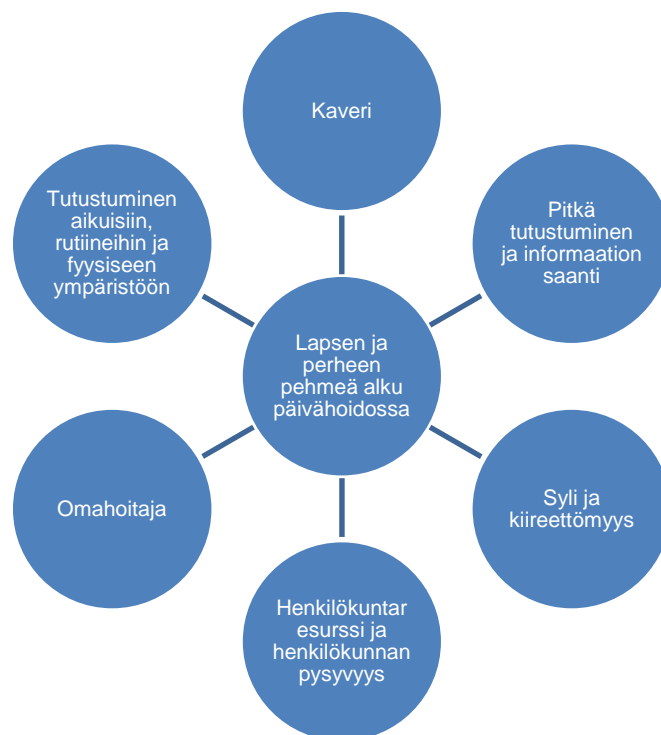
Kyselyiden vastauksia analysoidessamme, totesimme, että eri vastaajaryhmien vastauksista löytyy paljon yhtäläisyyksiä. (KUVIO 3, 48) Lasten vastauksissa ja 3–5-vuotiaiden lasten vanhempien vastauksissa korostui kaverin tärkeys päiväkodin tutustumis- ja aloitustilanteessa. Kuten Laine (2014) toteaa, ihmisillä on synnynnäinen tarve liittyä toisten seuraan. Oudot ja uudet tilanteet, pelko ja epävarmuuden tunne saattavat lisätä turvautumista ja liittymisen tarvetta muihin ihmisiin, jotka helpottavat käsittelemään näitä tunteita. (Laine 2014, 93.)

Vastauksista nousee esille, että päivähoiton aloitusiästä riippumatta, vanhemmat toivovat päivähoitoon tutustumiselta ja päivähoiton aloitukselta samoja asioita. Kaikkien kyselyyn vastanneiden vanhempien vastauksista voimme todeta, että sekä alle 3-vuotiaiden että 3–5-vuotiaiden lasten vanhemmat toivovat päivähoiton alkuun riittävän pitkää tutustumisaikaa, jossa sekä lapsi että vanhemmat saavat rauhassa tutustua uusiin aikuisiin ja fyysiseen ympäristöön. Myös hankepäiväkodin että muiden päiväkotien kasvattajat toivat esille riittävän pitkän tutustumisjakson tärkeyden.

Sekä alle 3-vuotiaiden että 3–5-vuotiaiden lasten vanhempien vastauksissa toivottiin, että päiväkodin rutiinit tulisivat tutuiksi lapselle ja perheille päivähoiton aloitusvaiheessa ja että informaatiota päiväkodin ja ryhmän toiminnasta saataisiin heti alkuvaiheessa. Sylin, läheisyyden ja kiireettömyyden merkitys tuotiin esille myös näissä kummassakin vastaajaryhmien vastauksissa. Vanhempien toive siitä, että päiväkodin rutiinit tulevat lapselle ja perheelle tutuiksi, puhuu pitkän aloituksen puolesta. Pitkä aloitus takaa, että perhe pääsee oikeasti sisälle päiväkotimaailmaan ja sisäistää sen arjen. Vanhempien oma havainnointi tutustumisjakson aikana auttaa heitä saamaan tietoa päiväkodin ja ryhmän toiminnasta.

Vanhempien, mutta myös hankepäiväkodin henkilökunnan vastauksissa nousi esille riittävän henkilökunnan merkitys. Vanhempien taholta henkilökunnan vähäisyys ja vaihtuvuus koettiin vaikuttavan luottamuksellisen ja turvallisen kasvatuskumppanuussuhteen luomiseen. Henkilökunnan mielestä riittävällä henkilökuntaresurssilla voidaan taata perheille laadukkaampi päivähoiton aloitus, joka toki sisältää myös vanhempien toivoman luottamuksellisen ja turvallisen kasvatuskumppanuussuhteen luomisen päivähoiton alkumetreiltä lähtien.

Omahoitajuus koettiin tärkeäksi sekä alle 3-vuotiaiden, että 3–5-vuotiaiden lasten vanhempien vastauksissa. Henkilökunnan tai muiden päiväkotien vastauksissa ei noussut omahoitajuutta esille, mutta muutamassa muun päiväkodin vastauksessa tuotiin esille vastuukasvattajan rooli päivähoiton aloituksessa.

KUVIO 3. Kyselyistä nousseet turvallisen, pehmeän ja laadukkaan päivähoiton aloituksen kannalta keskeisimmät asiat

8 OPAS TUTUSTUMIS- JA ALOITUSKÄYTÄNTÖIHIN

8.1 Oppaan rakentuminen

Hyvän oppaan kirjoittaminen alkaa pohdinnalla. Opasta suunniteltaessa ja pohdittaessa on tärkeää huomioida kenelle opas kirjoitetaan ja kuka on lukija. Hyvä opas puhuttelee aina lukijaa. Lukijan puhuttelu on erityisen tärkeää silloin, kun oppaassa on toimintaohjeita lukijalle itselleen. Hyvä opas palvelee aina sekä henkilökuntaa että asiakkaita. (Torkkola, Heikkinen & Tiainen 2002, 34–36.)

Työskentelymme oppaan parissa eteni usean eri vaiheen kautta. Saatuamme esimieheltä toiveen kehittämistarpeesta, lähdimme ideoimaan opasta. Pohdimme useita eri toteutusvaihtoehtoja, luonnostelimme ja hahmottelimme oppaan sisältöä ja ulkonäköä. Tutkimme ja tutustuimme erilaisiin oppaisiin ja esitteisiin. Koko opinnäytetyöprosessin ajan teimme rinta rinnan raporttiosuutta sekä itse opasta.

Opasta suunniteltaessa selvitimme päiväkodin henkilökunnalta, mitä he toivovat oppaan sisältävän. Koska hanke on työelämälähtöinen, oli esimiehen toiveet ja ideat oppaan sisällöstä ja ulkoasusta keskeisessä osassa. Esille nousi toive selkeästä oppaasta, joka sisältää tutustumis- ja aloituksen kannalta keskeisimmän ja tärkeimmän tiedon ilman ylimääräistä informaatiota. Tutustumis- ja aloitusprosessin kuvaaminen sekä teoriaosuus päivähoidon aloituksesta ja kiintymyssuhteesta toivottiin löytyvän oppaasta. Itse päiväkodissa työskennellessämme myös itselämme oli näkemys siitä, mitä opas voisi lisäksi sisältää. Esitimme esimiehelle idean, että opas voisi sisältää myös muistilistan työntekijöille siitä, mitä vanhemmille tulisi kertoa lapsen mahdollisesta reagoimisesta päivähoidon aloitukseen ja miten vanhemmat voivat lasta aloituksessa tukea. Esimies otti esittelemämme idean hyvin vastaan ja muistilista liitettiin osaksi opasta.

Oppaan sisältöä ja tekstiä suunniteltaessa, pidimme mielessä koko ajan sen, että oppaan käyttäjäryhmä on varhaiskasvatuksen ammattilaisia ja heillä on entuudestaan jo tietoa aiheeseen liittyen. Rajasimme oppaan ulkopuolelle käyttäjäryhmälle itsestään selvien peruskäsitteiden avaamisen ja selittämisen sekä pyrimme tuomaan esille vain aiheen kannalta tarkoituksenmukaista tietoa. Oppaan vihreää värivalintaa ohjasi se, että Patotien päiväkotiki on vihreän lipun päiväkotiki ja päiväkodin tunnusväri on vihreä.

Halusimme, että oppaassa näkyy lapsen osallisuus, joten kuvitimme oppaan lasten piirtämällä kuvilla. Kuvien halusimme liittyvän kyseessä olevaan tekstiin ja tukevan sitä, joten kerroimme lapsille minkälaisia kuvia toivomme heidän piirtävän. Kuvat meille piirsivät sukulaisten ja tuttavien päiväkotiki-ikäiset lapset. Oppaan hyvä kuvitus herättää mielenkiintoa ja auttavat ymmärtämään opasta. Tekstiä täydentävät ja selittävät kuvat ja piirrokset lisäävät oppaan kiinnostavuutta, ymmärrettävyyttä ja luettavuutta. (Torkkola, Heikkinen & Tiainen 2002, 40.)

Kun opas oli valmis, lähetimme sen Patotien päiväkodin esimiehelle kommentoitavaksi ja tarkastettavaksi ja muokkasimme opasta hänen toiveidensa ja perusteluidensa mukaisesti. Jokaisen muokkauksen jälkeen lähetimme oppaan hänelle tarkastettavaksi ja kun viimeiset korjaukset oppaaseen oli tehty, lähetimme sen painatettavaksi.

8.2 Oppaan sisältö

Lapsen ja perheen pehmeä alku päivähoitopolulla - tutustumis- ja aloituskäytännöt Patotien päiväkodissa - opas on tarkoitettu työvälineeksi päiväkodin kasvattajille. Opas antaa ohjeet miten kasvattajien tulee toimia lapsen ja perheen tullessa tutustumaan päiväkotikiin ja aloittaessa päivähoiton. Opas auttaa luomaan tasavertaisen, yksilöllisen ja yhdenvertaisen tavan vastaanottaa lapset ja perheet päivähoiton alkuvaiheessa. Opas tukee myös turvallista ja kasvatuskumppanuutta edistävää päivähoiton alkua. Kasvattajien on helppo edetä oppaan avulla vaihe vaiheelta tukeakseen lapsen ja perheen sopeutumista päiväkotikiin.

Opas koostuu sisällysluettelosta, aiheeseen liittyvistä runoista, alkusanoista, keskeisimmistä teoriaosuuksista ja päivähoiton aloitusprosessia kuvaavasta osuudesta. Oppaassa on mukana myös muistilista siitä, miten lapsi mahdollisesti reagoi päivähoiton aloitukseen sekä kotona, että päiväkodissa ja miten lasta voi aloitusvaiheessa tukea. Alkusanoissa esitellään oppaan käyttötarkoitus ja sisältö. Teoriaosuuksissa kerrotaan päivähoitoon tutustumisen ja päivähoiton aloituksen kannalta keskeisin tieto, joka tässä oppaassa koostuu päivähoiton aloitus sekä kiintymyssuhde osioista. Aloitusprosessi kuvataan oppaassa tutustumis- ja aloitusvaiheen etenemisjärjestyksessä. Muistilista on liitetty oppaan loppuun. Oppaan lopussa on oppaassa käytetyt lähteet.

8.3 Oppaan ja opinnäytetyöprosessin arviointi

Opinnäytetyön kokonaisuuden arviointi on osa oppimisprosessia. Aluksi on hyvä lähteä arvioimaan työn ideaa, johon kuuluu aihepiiri, tai ongelman kuvaus, asetetut tavoitteet, tietoperusta, teoreettinen viitekehys ja kohderyhmä. Tärkeää on ymmärtää, mitä opinnäytetyössä lähdettiin alusta alkaen tekemään ja millaiset tavoitteet työlle asetettiin. Tärkein osa toiminnallisen opinnäytetyön arvioinnissa on tavoitteiden saavuttaminen. Tärkeää on pohtia myös jäikö jotkut tavoitteet saavuttamatta ja miksi sekä mitä ja miksi tavoitteita mahdollisesti muutettiin prosessin aikana. Arvioinnissa olennaista on pohtia opinnäytetyön toteutustapaa, jolla on saavutettu tavoitteet ja kerätty aineistot. Tärkeä on arvioida myös opinnäytetyön kieliasua ja prosessin raportointia. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 154–156.)

Opinnäytetyöprosessimme on ollut antoisaa, pohdiskelevaa, keskustelevaa ja mielenkiintoista. Tähän on vaikuttanut se, että olemme tehneet opinnäytetyötä parityönä, jolloin ajatusten, mielipiteiden ja ideoiden vaihtaminen on aktiivista ja se on tuonut useita eri näkökulmia ja vaihtoehtoja työhömme. Opinnäytetyöprosessi on ollut pitkä ja raskas, jolloin toistemme kannustaminen ja tsemppaaminen ovat olleet tärkeässä roolissa ja auttaneet työssä eteenpäin.

Opinnäytetyöprosessimme alkuvaiheessa turhauttavaa oli se, että olimme tehneet valmiiksi suunnitelman sekä pohjatyön, mutta tutkimusluvan odottelun vuoksi emme päässeet prosessissa suunnitellusti alkuun. Tutkimusluvan saatamme opinnäytetyöprosessimme eteni suunnitellusti ja aikataulun mukaisesti. Alusta alkaen oli selvää, että prosessi tähtää työelämää hyödyntävään produktioon, josta loppuviimein hyötyvät sekä päivähoiton asiakkaat että työntekijät. Prosessin alkuvaiheessa olimme kuitenkin epävarmoja siitä, miten työtä tulee rajata ja mistä lähteä liikkeelle. Tutkimuskysymyksen sisäistäminen, tutkimuskysymyseen liittyvien avainsanojen hahmottaminen sekä niiden rajaaminen auttoivat meitä pääsemään työssä alkuun. Avainsanojen pohjalta oli helppoa lähteä etsimään ja tutkimaan teoretietoa opinnäytetyötämme varten. Opinnäytetyöprosessia helpotti se, että olemme varhaiskasvatuksen ammattilaisia ja meillä oli jo entuudestaan tietoa ja kokemusta aiheeseen liittyen. Tiedon etsiminen eri kirjoista helpottui aikaisemman tietämyksemme vuoksi ja osasimme etsiä teksteistä oleelliset asiat. Teoriatiedon tutkiminen, etsiminen ja kirjoittaminen vielä syvensivät ja lisäsivät ammatillista tietämystämme. Koska aihe oli niin lähellä itseämme, opinnäytetyöprosessin aikana tunteet olivat vahvasti mukana ja näkemyksemme yrittivät aika ajoin ohjata työtämme. Opinnäytetyön raporttiosuuden kirjoittaminen oli työlästä, mutta luontevaa, hyvin etenevää ja ajoittain helppoakin, sillä olemme tottuneet jo opintojen alusta asti kirjoittamaan tehtävät annettujen ohjeistusten ja asetusten mukaisesti.

Tutkimusaineiston kerääminen ja sen analysointi oli opinnäytetyöprosessin haastavin, työläin ja hitaimmin etenevä vaihe. Tämä johtuu siitä, että keräsimme tutkimusaineistoa melko laajasti. Alun alkaen olimme ajatelleet keräävämmekin tutkimusaineistoa vieläkin laajemmin (toisen päiväkodin vanhemmat ja henkilökunta, avoin päiväkotiki), joten prosessin kannalta oli ensiarvoisen tärkeää, että ohjaavat opettajat neuvoivat meitä rajaamaan tutkimuskohteiden määrää.

Opinnäytetyöhön sisältyvien kysymysten laatiminen ja kysymysten muotoilu olivat helppoa ja päätimme heti alkuvaiheessa toteuttaa vanhempien ja henkilökunnan kyselyt avoimin kysymyksin saadaksemme mahdollisimman laajoja ja kattavia vastauksia. Avointen kysymysten analysointi ja yhteenveto osoittautuivat

haastavaksi, joten näin jälkikäteen ajateltuna monivalintakysymykset olisivat analysoinnin kannalta olleet parempi vaihtoehto. Avoimilla kysymyksillä pääsimme tavoitteeseemme ja saimme monipuolisemman ja laajemman vastauksen tutkimuskysymykseemme kuin olisimme saaneet monivalintakysymyksillä. Analysointivaiheessa huomasimme, että vastauksissa oli toistoa ja samankaltaisuutta suhteessa toisiin vastauksiin, joten meidän olisi pitänyt olla tarkempia kysymysten asettelussa.

Lasten kanssa keskusteltaessa oli tärkeää kiinnittää huomiota kysymyksen aseteluun, jotta se oli niin lapsen tasoinen, että he ymmärsivät sen ja pystyivät vastaamaan siihen. Lasten osuuden kerääminen tutkimusaineistosta tapahtui luontevimmin ja helpoiten. Tämä johtui siitä, että keskustelutilanteet leikin lomassa ovat näille lapsille arkipäiväistä, tuttua ja turvallista.

Oppaan ulkoasua ja kieliasua suunniteltaessa tavoitteemme oli tehdä selkeä ja helppolukuinen opas, jota on miellyttävä katsoa ja lukea sekä jossa on lapsen kädenjälki näkyvissä. Oppaassa onnistuimme hyvin. Se on helppolukuinen ja sen kokoaminen tapahtui helposti tarkasti tehdyn teorian ja tutkimuksen sekä lasten piirtämien kuvien pohjalta. Oppaan tekoa helpotti esimies Pykäläniemen (2015–2016) aktiivinen yhteistyö ja kiinnostus opasta ja sen sisältöä kohtaan. Opas tuotoksena on sellainen kuin alun perin suunnittelimme, mutta opasta luetuamme totesimme, että teoriaosuus olisi voinut olla suppeampi. Oppaan toimivuutta käytännössä voimme arvioida vasta tarkemmin syksyllä 2016, jolloin tutustumis- ja aloitusprosessia aletaan toteuttaa uusien perheiden aloittaessa päivähoiton. Näkemyksemme mukaan opas on selkeä sekä toimiva, ja kun henkilökunta sitoutuu noudattamaan tutustumis- ja aloitusprosessia, voidaan varmasti taata pehmeä, tasavertainen ja laadukas päivähoiton aloitus lapsille ja perheille.

Keräsimme palautetta oppaasta Patotien päiväkodin esimieheltä, henkilökunnalta, varhaiskasvatuspäälliköltä sekä Vantaan tutustumis- ja aloituskäytäntöjä kehittävän työryhmän edustajalta. Palautteista tuli esille, että oppaan teoreettinen viitekehys on perusteellinen ja tärkeä sekä tukee kasvattajaa perustelemaan per-

heille aloitusvaiheen pehmeää laskua. Kiintymyssuhdeteoriaosuus koettiin tärkeäksi ja tästä osuudesta nostettiin esille huomiona se, että ammattikasvattajan ei pidä tehdä lasten kiintymyssuhteista määritelmiä, vaan hänen tulee tehdä aktiivisesti töitä sen eteen, että lapsen on hyvä olla päiväkodissa, ja keskustella vanhempien kanssa avoimesti lapsen tavoista reagoida eri tilanteisiin. Palautteissa tuli ilmi, että kiintymyssuhdeosiossa on päivähoiton aloituksen kannalta oleellista ja konkreettista tietoa, jonka pohjalta kasvattajien tulee miettiä toimintatapojaan ja tarvittaessa muuttaa niitä, jotta huoltajien ja lasten päivähoiton aloitusta voidaan helpottaa.

Oppaassa oleva muistilista sai kiitosta siitä, mitä vanhemmille tulisi muistaa kertoa lapsen mahdollisesta reagoimisesta ja käyttäytymisestä sekä kotona että päiväkodissa päivähoiton aloitusvaiheessa. Muistilistaan oli palautteiden mukaan kiteytetty realistisesti ne asiat, joihin vanhempien tulisi päivähoiton aloitusvaiheessa varautua. Erityisen tärkeäksi muistilistassa koettiin se, että se sisältää myös keinoja, joilla vanhemmat voivat auttaa ja tukea lastaan aloitusvaiheessa. Palautteiden mukaan oppaassa olisi voinut olla myös muistilista niistä positiivisista ja ihanista asioista, joita päiväkotihoidon lapselle antaa, kuten esimerkiksi uusien asioiden oppiminen (laulut, leikit, askartelut, omatoimisuus) sekä sosiaalisen verkoston laajeneminen. Tämä muistilista toimisi ikään kuin lupauksena vanhemmille, että lapsi selviää aloituksesta, kunhan sen eteen tehdään yhdessä töitä ja edetään lapsen tahtiin.

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten kohdalla palautteissa pohdittiin, että opas olisi voinut sisältää tutustumis- ja aloitusprosessin vaiheet-osiossa myös kohdan, että tukeakseen näiden lasten sopeutumista päivähoitoon kasvattajat voisivat opetella muutaman fraasin lapsen omalla äidinkielellä joilla lohduttaa lasta. Nämä toimisivat ikään kuin ”turvasanoina” lapselle.

Palautteissa nostettiin esille se, että päivähoito-käsitteen sijaan olisi ollut hyvä käyttää varhaiskasvatus-käsitettä, koska päivähoito käsitteenä on jäämässä his-

toriaan varhaiskasvatuslain myötä. Vaikka teoreettinen viitekehys koettiin tärkeäksi ja kattavaksi, kritisoitiin lähteisiin perustuvaa tekstiä ja toivottiin, että teoriaosuudet olisivat olleet enemmän omin sanoin kerrottuja.

Kaiken kaikkiaan oppaan nähtiin kuitenkin toimivan hyvin perehdyttämisen ja johtamisen välineenä sekä sitouttavan koko työyhteisön toimimaan samalla tavoin ja samoin arvoin. Tutustumis- ja aloitusprosessi eri vaiheineen koettiin selkeäksi ja käytännössä helposti toteutettaviksi. Opas koettiin helppolukuiseksi ja sen ulkoasu miellyttäväksi väritykseltään, kuvitukseltaan sekä tekstiosuudeltaan. Palautteiden mukaan oppaassa näkyy hienosti lapsen osallisuus ja kädenjälki. Opas oli sopivan mittainen ja sen koettiin käynnistävän hyviä pohdintoja päiväkodin työyhteisössä ja ennen kaikkea syventävän ymmärrystä aiheesta sekä antavan kipinän kasvattajille tarkastella omia toimintatapojaan lapsen päivähoidon aloittamiseen liittyvissä asioissa.

8.4 Hyödynnettävyys ja käyttömahdollisuudet

Päiväkodin vakinaisten kasvattajien lisäksi opas perehdyttää sijaisia ja opiskelijoita Patotien päiväkodin tutustumis- ja aloituskäytäntöihin. Näin taataan työntekijästä riippumatta lapselle ja perheelle laadukas ja yhdenvertainen vastaanotto ja kohtaaminen. Uskomme, että opinnäytetyömme ja sen tuotos tuovat arvokasta tietoa kasvatuskumppanuuden vahvistamiseen ja käytännön toteutukseen päiväkodissa.

Patotien päiväkodin esimies Mervi Pykäläniemi (2015–2016) kertoo, että tutustumis- ja aloituskäytännöt ovat yleisesti Länsi-Vantaan päiväkodeissa kehityksen kohteena. Päivähoidossa olevien lasten vanhemmille tehdyssä asiakastytyväisyyskyselyssä on laajemmaltikin noussut esille tutustumis- ja aloituskäytäntöjen kehittämistarve. Vantaalla ollaan kokoamassa kevään 2016 aikana työryhmää, jonka tehtävänä on miettiä Vantaan laajuisesti päiväkotien yhtenäisiä tutustumis- ja aloituskäytäntöjä. Opinnäytetyömme aihe on hyvin ajankohtainen ja tarpeellinen. Pykäläniemi (2015–2016) kertoi lähettäneensä oppaan Myyrmäen alueen

varhaiskasvatuksen edustajalle, joka esittelee sen varsinaisessa työryhmässä muille työryhmän jäsenille.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Analyysi, tulkinta ja johtopäätösten teko kerätystä aineistosta on tutkimuksen ydinasia, johon tähdätään tutkimusta aloitettaessa. On tärkeää, kun tulokset on analysoitu, että niitä myös tulkitaan. Tulosten analysointi pelkästään ei riitä kertomaan tutkimuksen tuloksia, vaan on tärkeää löytää ja koota yhteen tulosten pääasiat ja tulkita niitä. Tulkinnalla tarkoitetaan sitä, että tulkitessaan tutkija pohdii analyysin tuloksia ja tekee tuloksista omia johtopäätöksiä. Tulkinnalla pyritään vastaamaan tutkimuskysymykseen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 221, 229–230.)

Tähän lukuun olemme koonneet johtopäätöksiä tutkimuksemme kyselyistä nousseiden keskeisten tutkimustulosten eli turvallisen, pehmeän ja laadukkaan päivähoidon aloituksen kannalta keskeisimmistä asioista (KUVIO 3) sekä teoreettisen tiedon pohjalta. Tutkimuksen tavoitteena oli saada vastaus tutkimuskysymykseen: ”Minkälainen on laadukas ja pehmeä päivähoidon tutustumis- ja aloitusprosessi?”. Kyselyiden ja keskusteluiden avulla selvitimme millaisia kokemuksia kyselyihin osallistuvilla lapsilla, vanhemmilla ja varhaiskasvattajilla on päivähoidon aloituksesta ja mitä heidän mukaansa aloituksessa pitäisi ottaa huomioon ja kehittää.

Koska kaikkien vastaajaryhmien vastauksissa oli paljon yhtäläisyyksiä, voimme tehdä johtopäätöksen, että tietyt asiat (KUVIO 3) tekevät päivähoidon aloituksesta pehmeän ja laadukkaan riippumatta siitä, onko päivähoidosta aikaisempaa kokemusta vai ei. Myös riippumatta siitä onko kyseessä päivähoidon asiakas vai varhaiskasvatuksen ammattilainen, samoja asioita (pitkä tutustumisjakso ja henkilökuntaresurssi) koetaan tärkeiksi puhuttaessa pehmeästä ja laadukkaasta päivähoidon aloituksesta.

Vastauksista päätellen voimme todeta, että pitkä ja vaihteellinen tutustumisjakso päiväkotiin päivähoidon aloitusvaiheessa koetaan lapsen ja perheen sopeutumista tukevaksi toiminnaksi. Vastauksista voimme myös päätellä, että tutustuminen uuteen, vieraaseen ympäristöön ja uusiin ihmisiin pidemmän aikaa auttaa

päivähoitoon sopeutumisessa ja tukee pehmeää ja laadukasta päivähoiton aloitusta. Ristiriitaa herättää se, että pitkä tutustumisjakso koettiin tärkeäksi, mutta käytännössä monet vanhemmat jättivät tämän mahdollisuuden käyttämättä ja aloittavat päivähoiton ilman sitä edeltävää tutustumista. Voivatko tähän mahdollisesti vaikuttaa kulttuurilliset ja kasvatukselliset erot, sillä kaikissa kulttuureissa ei välttämättä kiinnitetä saman lailla huomiota lapsen hyvinvointiin ja kehitykseen kuin Suomessa? Joissain kulttuureissa perheet eivät ole tottuneet asettamaan tavoitteita lapsen kehitykselle ja siksi keskittyminen tuleviin lasta koskeviin asioihin voi tuntua vieraalta. Monissa kulttuureissa eletään tässä ja nyt-hetkessä. (Halme & Vataja 2011, 58.) Toisaalta se voi myös johtua vanhempien tietämättömydestään vaiheittaisen ja pitkän tutustumisjakson merkityksestä lapsen sopeutumisessa päivähoitoon. Tämän johtopäätöksen voimme tehdä käytännön kokemuksen pohjalta. Vanhemmat monesti järjestävät suunniteltua pidemmän tutustumisjakson päivähoiton aloitusvaiheessa, kun heille kertoo ja perustelee miksi pitkä ja vaiheittainen tutustuminen on tärkeää.

Tutkimuksen tuloksista voimme tehdä sen johtopäätöksen, että päivähoiton aloitusvaiheessa on tärkeää antaa vanhemmille tarpeeksi informaatiota päiväkodin ja lapsiryhmän toiminnasta. Monilla päivähoiton aloittavilla perheillä ei ole aikaisempaa kokemusta päivähoitosta, joten he eivät voi tietää miten tulee toimia missäkin tilanteessa. Kuten Marjatta Kekkosen (2012) tutkimuksessa ”Kasvatuskumppanuus puheena Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä” tulee esille, päivähoiton aloitusvaiheessa on tärkeää miettiä informaation jakamista vanhemmille niin, että se tukee juuri heidän lapsensa ja perheensä päivähoitoon valmistautumista, tutustumista ja aloittamista. Kekkosen (2012, 153) mukaan päivähoiton aloitusvaiheessa vanhempien ei oleteta olevan tietoisia päivähoitoon liittyvistä asioista vaan varhaiskasvattajien kuuluu tietää perheen puolesta mistä heille tulee kertoa. Myös Leinon (2006, 73) tutkimustulosten mukaan osa vanhemmista toivoi, että tiedottamista ja tietoisuutta päiväkodista lisättäisiin.

Vanhempien ja kasvattajien vastausten pohjalta voimme tehdä johtopäätöksen, että pehmeä ja laadukas päivähoiton aloitus toteutuu, kun henkilökuntaa resursoidaan riittävästi päiväkotiin ja lapsiryhmiin eikä henkilökunnan vaihtuvuutta tapahdu. Samanlaiseen tulokseen on tullut myös Aila Tiilikka (2005) tutkimuksessaan ”Äitien kasvatuskäsityksiä ja arviointeja hyvästä päiväkotikasvatuksesta”. Tiilikan tutkimuksen tulosten mukaan haastateltavia äitejä huolestutti henkilökuntaresurssin puute sekä henkilökunnan vaihtuvuus. Tutkimuksessa äitien vastauksista tuli ilmi, että äidit kokevat, että vaihtuvat kasvattajat vaikuttavat lasten tunne- ja kiintymyssuhteen muodostumiseen heikentävällä tavalla. Tulosten mukaan hoitosuhteen pysyvyys ja pitkäaikaisuus tukee kiintymyssuhdetta, jotka ovat lapselle merkittäviä ja kantava apu päivän kriittisissä tilanteissa. Pysyvissä ihmissuhteissa on jatkuvuutta, yksilöllisyyttä, syvyyttä ja huolenpitoa, joka on tärkeää lapsen minuuden ja identiteetin kehittymiselle. (Tiilikka 2005, 92–93.) Anna Leinon (2006) Pro gradu –tutkielman ”Kasvatuskumppanuus päiväkodissa vanhempien ja lastentarhanopettajien näkemyksiä ja kokemuksia lapsikohtaisista hoito- ja kasvatussuunnitelmakeskusteluista” tulosten mukaan haastateltavat vanhemmat kokivat henkilökunnan vaihtuvuuden vaikuttavan myös kasvatuskumppanuussuhteeseen. Tulosten mukaan kumppanuus kärsii henkilökunnan vaihtuvuudesta eikä yhteistyö ole yhtä sujuvaa ja kiinteää kuin pysyvämpien kasvattajien kanssa. Henkilökunnan vaihtuvuus vaikuttaa tulosten mukaan kasvatuskumppanuuden syntyyn sekä aloittavan aina kumppanuuden alusta ja vaikeuttavan luottamuksen syntymistä vanhempien ja kasvattajien välillä. (Leino 2006, 93, 107.) Jatkuva aikuisten vaihtuvuus lapsiryhmässä tuottaa lapsille stressiä, sillä lapsi joutuu toistuvasti käsittelemään juuri solmittujen luottamussuhteiden katkeamista. Jokainen ryhmään tuleva uusi aikuinen tuo muutosta rakenteeseen ja tuon uuden sopeutumisen vaatimuksen myös lapselle. (Keltikangas-Järvinen, 2012, 138–139.)

Kyselyn tuloksista päätellen voimme todeta, että riittävällä henkilökuntaresursilla voidaan taata, että jokainen lapsi pystytään huomioimaan yksilöllisemmin ja kiireettömämmin sekä tarjoamaan jokaiselle lapselle enemmän läheisyyttä ja syliä, jotka koettiin vastauksissa tärkeiksi asioiksi. Myös Tiilikan (2005, 93) tutki-

muksen tuloksissa nousee esille sylin tärkeyden merkitys. Tiilikan mukaan haastateltujen vastauksissa tuodaan esille lasten kasvun kannalta kehollisuuden näkökulma, fyysisen hellyyden ja hoivan kokeminen. Tiilikan tutkimuksessa vanhemmat tuovat esille, syli on lapselle tärkeää ja toivovat, että sylihetkille järjestetään päivähoitopäivän aikana aikaa ja että syli olisi tarjolla lapselle aina, kun hän sitä tarvitsee. Toisaalta herää kysymys, miten tulevaisuudessa voidaan taata pehmeä ja laadukas päivähoito aloitus tästä näkökulmasta, kun ryhmäkoot tulevat kasvamaan eikä henkilökuntaa resursoida enempää. Tämän pohjalta voimme tehdä johtopäätöksen, että kasvattajien määrällä suhteessa lapsiryhmän kokoon on merkitystä ja että tulevaisuudessa lapsen yksilöllinen huomioiminen on haastavampaa.

Vastauksista voimme päätellä, että myös ystävyysuhteilla on merkitystä lapsen sopeutumisessa päivähoitoon ja ne vaikuttavat pehmeän ja laadukkaan päivähoito aloituksen toteutumiseen. Koska lähes kaikissa lasten vastauksissa tämä tuli esille, voimme todeta, että lasten näkökulmasta katsottuna laadukas ja pehmeä päivähoito aloitus toteutuu vain sosiaalisten suhteiden kautta. Koska lapsi on varhaiskasvatuksessa ja päiväkodissa keskiössä, emme voi ohittaa tätä näkökulmaa. Ystävän löytäminen on lapselle tärkeää monesta syystä. Ystävyys auttaa yhteisen toiminnan aloittamisessa ja ylläpitämisessä. Ystävyysuhteet auttavat siinä, että lapsen ei tarvitse aloittaa toimintaa vieraan ystävän kanssa. Ensimmäisten ystävyyskokemusten saamisessa ja ystävyysuhteiden muodostamiseen tarvittavien taitojen kehittämisessä päiväkotiaika on lapselle tärkeää. (Koilu 2013, 34–35.) Myös Tiilikan (2005, 104–105) tutkimustuloksista käy ilmi, että haastatellut vanhemmat kokivat tärkeäksi, että lapsella on päiväkodissa ystäviä, ja että vanhemmat näkivät päiväkodin tarjoavan lapsille luonnollisen ystäväpiirin laajentumismahdollisuuden.

Vanhempien vastauksista voimme päätellä, että arjessa vanhempien on helppompaa tukeutua yhteen kasvattajaan kuin koko kasvattajatiimiin, koska omahoitajuus nousi vahvasti esille vastauksissa. Mielenkiintoiseksi vanhempien vastaukset omahoitajuudesta tekee se, että Patotien päiväkodissa ei ole käytössä omahoitajakäytäntöä eikä vanhemmille koskaan arjessa puhuta omahoitajuudesta.

Vastausten perusteella voimme todeta, että vanhemmat todennäköisesti mieltävät omahoitajaksi kasvattajan, joka ottaa lapsen ja perheen ensimmäisellä kerralla vastaan ja pitää aloituskeskustelun. Kasvattaja, joka on ottanut perheen vastaan, on saanut vanhemmille kuulluksi tulemisen tunteen ja sen takia vanhempi kokee, että juuri tähän kasvattajaan on helppo alkaa luomaan luottamuksellista suhdetta. Kuten Kaskela ja Kekkonen (2006) toteavat, vanhempien kokemus kuulluksi tulemisesta rakentaa luottamuksellista suhdetta. Kuulluksi tuleminen on eheyttävä kokemus ja siksi kasvatuskumppanuuden keskeinen periaate. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32, 42.) Voimme tehdä johtopäätöksen siitä, että ensikohtaaminen kasvattajan ja vanhemman välillä on merkityksellinen. Leino (2006) tutkimustulosten mukaan myös kasvattajat antoivat painoarvoa kumppanuuden alulle ja ensimmäisille kohtaamisille vanhempien kanssa. Niiden koettiin viestitettävän vanhemmille sitä, kuinka päiväkodissa arvostetaan lapsia ja vanhempia ja kuinka heitä kohdellaan. Ensikohtaamisissa myös luodaan luottamuksen alkua vanhempien kanssa. Vanhemmat toivoivat ryhmän tutuinta hoitajaa keskustelukumppaniksi lapsen ja perheen asioihin liittyen. Tulosten mukaan vanhemmat kokivat, että tutun hoitajan kanssa henkilökohtaisista ja syvällisistä asioista keskusteleminen on helpompaa kuin vieraampien kasvattajien kanssa. (Leino 2006, 80, 93.)

10 POHDINTA

10.1 Sosionomi varhaiskasvatuksessa ja varhaiskasvatuksen tulevaisuus

Sosionomiopintojen alusta alkaen oli selvää, että teemme opinnäytetyön varhaiskasvatukseen liittyen, koska opiskelemme myös lastentarhanopettajan kelpoisuuden. Opinnäytetyön aiheen valinta ja toteuttamistapa olivat pitkään meille epäselvää, vaikka tiesimme haluavamme jollakin tavalla tuoda esille sosionomin näkökulman lastentarhanopettajan työssä. Lastentarhanopettajana toimivalla sosionomilla on vahva sosiaalipedagoginen osaaminen. Hänellä on myös taito kokonaisvaltaisesti ja tavoitteellisesti tukea lasta hänen kasvun ja kehityksen eri vaiheissa sekä erilaisissa elämäntilanteissa. Perheen kanssa tehtävä ohjaus- ja kasvatustyö sekä moniammatillinen yhteistyö on sosionomille luontevaa. Sosionomin tehtävä on ehkäisevä, perusturvaan kohdentuva, yksilö- sekä perhekeskeinen työ. Sosionomi tukee ihmisiä kasvussa, arkielämässä ja sosiaalisessa toimintakyvyssä. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 77.)

Usein ajatellaan, että varhaiskasvatus on pedagogista työtä lapsen parhaaksi. Työtä toki tehdään lapsen parhaaksi, mutta siitä ei voi erottaa perhettä erilliseksi kokonaisuudeksi ja sulkea perhettä ulkopuolelle. Siinä ympäristössä, jossa lapsi elää, perheellä on suurin mahdollinen vaikutus hänen kasvuunsa ja kehitykseensä ja lapsi ja perhe kokonaisuudessaan ovat ne, joiden hyvinvoinnin eteen pitää tehdä töitä. Jos vanhemmat tai muu perhe eivät voi hyvin, heijastuu se väistämättä lapseenkin. Olemme pohtineet kysymystä, onko varhaiskasvatus päivähoidossa perhetyötä vai pedagogiikkaa. Lastentarhanopettajan työ tulisi nähdä perhetyönä että pedagogiikkana kumpaakaan pois sulkematta. Yhdessä nämä täydentävät toisiaan ja antavat parhaan mahdollisen pohjan sekä lapsen kasvulle ja kehitykselle että koko perheen hyvinvoinnille.

Käytännön työssä varhaiskasvatuksessa olemme huomanneet, että koko perheen kanssa tehtävä yhteistyö on ainoa keino tukea lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista. Päivähoidon aloituksesta lähtien kasvattajien työ

vaatii tuekseen vanhempien osallisuutta ja vanhemmat tarvitsevat kasvatus-työnsä tueksi kasvattajien tietotaitoa sekä rinnalla kulkemista ja arjen jakamista. Leino (2006) mainitsee tutkimuksessaan myös, että vanhemmat toivoivat kasvatuskumppanuudelta arjen jakamista ja arjen kohtaamisia lapsen asioissa. Arjen jakamisen nähtiin konkretisoivan lapselle kodin ja päiväkodin yhteistyön.

Tulevaisuutta pohtiessa on hyvä miettiä mihin suuntaan varhaiskasvatus ja päivähoito ovat kehittymässä. Onko päivähoidon varhaiskasvatustehtävä siirtymässä sosiaalityön suuntaan ja profiloituvatko päiväkodit lasten kasvatuksesta, opetuksesta ja hoidosta vastaaviksi niin sanotuiksi tavallisiksi päiväkodeiksi vai kenties palveluyksiköiksi, jotka tarjoavat erilaisia terapiamuotoja? Työtapojen muuttaminen perhekeskeisemmiksi, vaatii se lisää resursseja päiväkotiin. Kaupunkeihin ja kuntiin voisi olla hyvä perustaa päivähoidon perhetyöntekijöiden vakansseja, jolloin taataan perheiden ja lapsen kannalta hyvät ja toimivat ennalta ehkäisevät matalan kynnyksen palvelut. Näillä palveluilla pystyttäisiin tukemaan lasten vanhempia, jotka tarvitsevat tukea jaksamiseen ja arjesta selviytymiseen sekä oman lapsensa erityisvaikeuksien kohtaamiseen. Peruspalvelun tietotaitoa lisäämällä voitaisiin mahdollisesti ehkäistä perheiden ongelmien kasautumista ja erityispalveluiden käytön tarvetta. Tulevaisuudessa sosionomin (AMK) työ päiväkodissa voisi olla enemmän perheiden kanssa tehtävää työtä, varsinkin jos perheen vanhemmilla on tuen ja avun tarvetta. Näin hyödynnettäisiin päiväkodin sisältä löytyvää monialaista osaamista. (Isomäki 2005, 37–38.)

Pohtiessamme päivähoidon tulevaisuutta ja toimintakulttuuria ajattelempa, että myös Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma tulee antamaan uutta suuntaa päivähoidolle. Muutosohjelman lähtökohtana ovat lapsen etu, lapsi- ja perhelähtöisyys sekä lasten ja perheiden omien voimavarojen ja perheiden monimuotoisuus. Muutosohjelman avulla nykyinen hajanainen palvelujärjestelmä uudistetaan niin, että kaikki lapsia ja perheitä koskevat palvelut sovitetaan yhdeksi palvelujen kokonaisuudeksi. Uudistuksessa on mukana muun muassa kasvatuksen, kulttuurin ja opetuksen palveluita. Muutosohjelmalla vahvistetaan vanhemmuuden tukemista ja matalan kynnyksen palveluita, joka tarkoittaa sitä, että työpai-

koilla tarvitaan perheystävällisiä toimintamalleja. Ohjelman myötä myös varhaiskasvatusta kehitetään lasten hyvinvointia tukevaksi. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2016.) Sosiaali- ja terveysministeriön lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelman ohjausryhmän puheenjohtaja Maria Kaisa Aula kertoo sosiaalialan edunvalvonta- ja ammattilehti Talentiassa kertoo, että muutosohjelman myötä ammattilaisille luodaan uusia välineitä vanhemmuuden varhaiseen tukemiseen ja heidän koulutustaan uudistetaan sekä vahvistetaan ammattityön tietopohjaa (Jaakkola 2016, 18).

10.2 Varhaiskasvatuksen laatutekijöitä

Päivähoidon aloitus on perheelle arka ja herkkä tilanne, jota helpottaakseen meidän kasvattajien on tärkeää miettiä miten voimme parhaiten tukea perhettä uuden edessä. Opinnäytetyöprosessin aikana olemme tätä kysymystä pohtineet useaan otteeseen. Yhteisiä käytänteitä ja sopimuksia tarvitaan perhettä tukevaan toimintaan ja toimivaan arkeen. Vain näin voidaan taata, että jokaista perhettä kohdellaan samojen arvojen ja periaatteiden mukaisesti. Toimintatapoja ja käytänteitä yhtenäistämällä ja kehittämällä saadaan lapsen ja perheen päivähoidon aloitusvaihe lapsi- ja perhelähtöisemmäksi ja uutta sisältöä päiväkodin pedagogiseen työhön, jotka lisäävät päivähoidon laatua.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksen myötä mietimme opinnäytetyöprosessin aikana päivähoidon laatua varhaiskasvatuksessa ja miten sitä voi parantaa. Laadun parantaminen vaatii ja edellyttää päivähoidon käyttäjäryhmien eli lasten ja vanhempien osallisuutta sekä varhaiskasvattajien motivoituneisuutta, muutoshalukkuutta ja osallisuutta. Opinnäytetyöprosessimme myötä koemme, että jatkossa päivähoidon laatu paranee Patotien päiväkodissa tutustumis- ja aloituskäytäntöprosessin osalta, koska prosessin toteuttamiseen ovat osallistuneet osa päiväkodin lapsista ja heidän vanhemmistaan sekä kasvattajat ja prosessia on kehitetty lasten, vanhempien ja henkilökunnan toiveiden ja mielipiteiden pohjalta. Henkilökunta on myös sitoutunut noudattamaan yhdessä sovittuja käytänteitä.

On myös laatutekijöitä, joihin ei voida vaikuttaa vanhempien ja henkilökunnan toiveiden mukaisesti. Yksi näistä tekijöistä on varhaiskasvattajien pysyvyys. Keltikangas-Järvinen (2012) kirjoittaa, että tärkeisiin laatutekijöihin kuuluu hoitajien pysyvyys. Lapsen todellinen itsehallinta kehittyy vain suhteessa turvalliseen ja pysyvään aikuiseen. Pysyvät ja tutut hoitajat vähentävät pienen lapsen stressiä. Siksi hoivan pysyvyys on yksi keskeinen laadun mittari. (Keltikangas-Järvinen 2012, 127.) Myös vanhemmat toivat vahvasti tutkimuksessa esille henkilökunnan pysyvyyden. Tässä kohtaa meille heräsi ajatus siitä, että on tärkeää huomioida henkilökunnan työhyvinvointi ja työssä jaksaminen sekä kehittymismahdollisuudet, jotta työntekijät motivoituvat ja innostuvat työstään yhä uudelleen. Näin henkilökunnan vaihtuvuus vähenee.

Omahoitajuus-käytäntö on puhututtanut meitä koko opinnäytetyöprosessin ajan. Useissa tutkimuksissa ja lähteissä kuten myös vanhemmille tekemissämme kyselyissä nousee päivähoidon aloituksesta omahoitajuus esille. Toki omahoitajuus-käytäntö on tärkeää ja teorioiden mukaan käytännössä hyväksi todettu, mutta kokemustemme mukaan arjen työssä se ei aina ole toimiva käytäntö. Olemme huomanneet, että lapselle valittu omahoitaja ei välttämättä ole se, johon lapsi luontevasti kiinnittyy vaan hän valitsee ”omakseen” hoitajan, jonka hän kokee turvallisemmaksi ja läheisemmäksi kuin ennalta valitun omahoitajan. Näemme tämän toimintamallin myös yhtälailta lapsilähtöiseksi kuin omahoitajuuden. Ilman valittua omahoitajaa myös vanhemmat voivat valita kasvattajan, jonka kanssa heidän mielestään on luontevinta tehdä yhteistyötä. Leino (2006) tuo myös tutkimuksessaan esille, että haastatellut vanhemmat toivoivat, että kasvatuskumppanuudessa huomioitaisiin vanhempien ja työntekijöiden erilaiset persoonat ja henkilökemiat. Tämä toivottiin otettavan huomioon keskustelukumppaneita valitessa, sillä jos henkilökemiat eivät toimi, ei toimi vanhempien mielestä yhteistyökään ja keskustelut jäävät hyvin pinnallisiksi. (Leino 2006, 94.) Tämä tutkimustulos puoltaa ajatusta siitä, että vanhemmat saavat itse valita kasvattajan, jonka kanssa heille on luontevinta tehdä yhteistyötä.

10.3 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen luotettavuutta tulisi aina arvioida. Tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisen kaikista vaiheista lisää laadullisen opinnäytetyön luotettavuutta. Haastattelututkimuksissa tulee kertoa paikoista ja olosuhteista, joissa aineistot kerättiin. Myös haastatteluiden mahdolliset häiriötekijät, haastatteluihin käytetty aika, virhetulkinnat haastattelussa sekä tutkijan itsearviointi tilanteesta tuovat luotettavuutta tutkimukselle. (Hirsjärvi, Remes, & Sajavaara 2013, 232.)

Lapsen osallisuuden huomioiminen ja sen näkyminen opinnäytetyöprosessissamme on opinnäytetyömme keskiössä. Osallisuuden huomioimisen onnistuminen antaa eniten luotettavuutta työllemme. Lapsia haastateltaessa ja lasten kanssa keskusteltaessa tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että lasten vastaukset olivat keskenään hyvin samankaltaisia huolimatta siitä, että lapset eivät olleet tietoisia toisen pienryhmän vastauksista. Tutkimusaineistoa kerätessämme huomasimme, että lapsilla on itseään ja omaa elämäänsä koskevista asioista mielipiteitä ja ajatuksia, joita pystyy hyödyntämään käytänteitä ja sitä kautta päivähoiton laatua kehitettäessä. On tärkeää, että lapsella on mahdollisuus tulla kuulluksi joka päivä päivittäisissä leikeissä ja arjen askareissa. Kasvattajien on tärkeää tarttua hetkeen ja kuunnella lasta osaavana ja arvokkaana ajattelijana ja toimijana. Kasvattajan tehtävä on olla lapsen osallistumisen tukija ja mahdollistaja. Lasten osallisuus voi aikuisista tuntua hyvin pieneltä, mutta lapsen mielessä ajatukset, teot ja mielipiteet, joilla hän voi vaikuttaa omaa elämäänsä koskeviin asioihin, ovat isoja ja merkityksellisiä kaikin tavoin. Tämä tulisi jokaisen kasvattajan muistaa arjen työssä. Kuten Tiilikka (2005) tuo tutkimuksessaan esille, myös vanhemmat arvostavat ja toivovat lapsen osallisuuden näkyvän päivähoitossa. Vanhemmat toivovat, että lapsen omien ideoiden ja valintojen kokeilu- ja toteuttamismahdollisuuksia arvostetaan ja niille annetaan mahdollisuuksia. Vanhemmat toivovat myös aitoa lapsikeskeisyyttä, joissa lapsella on mahdollisuus vaikuttaa yksilöllisesti, välittömästi ja suoraan toimintansa sisältöön sekä toimia todellisesti aikuisen yhteistyökumppanina. (Tiilikka 2005, 95–96.)

Vanhemmilta ja henkilökunnalta saadun aineiston keräämiseksi valitsimme kyselylomakkeen avoimin kysymyksin. Tähän saattaa liittyä luotettavuuden kannalta sekä heikkouksia että vahvuuksia. Vahvuuksina näemme ehdottomasti vanhempien ja henkilökunnan mahdollisuuden vaikuttaa vastauksiin omien mielipiteidensä ja ajatustensa kautta eikä valmiiden vastausvaihtoehtojen kautta. Näin vanhempien vastaukset mahdollisesti ovat kokonaisvaltaisempia ja pohditumpia kuin valmiisiin vaihtoehtoihin vastatessa. Toisaalta avoimet kysymykset voivat olla työläitä vastata, jolloin vastaukset saattavat jäädä puutteellisiksi.

Kyselyihin vastanneiden vanhempien määrä (19/20) sekä se, että vastaukset koostuvat vastaajien omista henkilökohtaisista mielipiteistä ja ajatuksista, antavat tutkimukselle luotettavuutta. Luotettavuutta antaa myös vastausten samankaltaisuus, joka kertoo sen, että vastaajat ovat ymmärtäneet kysymykset samalla tavoin ja perehtyneet kysymyksiin. Tosin luotettavuutta henkilökunnalle osoitetun aineiston osalta heikentää se, että vastaajamäärä oli yllättävän pieni (7/17) Luotettavuutta heikentää myös se, että sekä vanhemmista että henkilökunnasta kaikki eivät olleet vastanneet kaikkiin kysymyksiin. Luotettavuutta saattoi heikentää myös se, että vastaajat (vanhemmat) joutuivat kysymyksiin vastatessaan miettimään menneitä tapahtumia eivätkä välttämättä muistaneet kaikkia päivähoidon aloitukseen liittyviä kokemuksia ja tunteita.

Opinnäytetyöprosessissa on tärkeää ottaa eettisyys huomioon. Se tarkoittaa tapaa jolla työn tekijä suhtautuu työhönsä, ongelmiin ja niihin ihmisiin, joiden kanssa opinnäytetyöprosessissa ollaan tekemisissä. Eettisyys näkyy opinnäytetyöaiheen valinnassa, tiedon hankinnassa, prosessista ja tuloksista puhuttaessa sekä tuloksia sovellettaessa. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 11–12.)

Opinnäytetyössämme olemme pyrkineet huomioimaan eettisyyden koko prosessin ajan. Haimme tutkimusluvan Vantaan kaupungilta. Tutkimukseen osallistuvia henkilöitä on tiedotettu kirjallisesti ja suullisesti tutkimuksen tarkoituksesta sekä lasten haastatteluita varten on pyydetty luvat vanhemmilta. Vastaajien anonyymisyys on varmistettu ja salassapitovelvollisuutta on noudatettu koko prosessin ajan. Tutkimusaineistoa on säilytetty ja käytetty vain sovittua tarkoitusta varten

ja aineisto on hävitetty litteroinnin jälkeen. Opinnäytetyössä käytetyt lähteet on muokattu ja tarkistettu eikä mitään tekstiä ole plagioitu.

LÄHTEET

- Alasuutari, Maarit 2005. Mikä rakentaa vuorovaikutusta lapsen haastattelussa. Teoksessa Johanna Ruusuvuori & Liisa Tiittula (toim.). Haastattelu Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 145–162.
- Brooker, Liz 2008. Supporting Transitions in the Early Years. England: Open University Press.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Helsinki.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Halme, Katjamaria & Vataja, Anita 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2013. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hujala, Eeva; Puroila, Anna-Maija; Parrila, Sanna & Nivala, Veijo 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Vantaa: Edufin.
- Isomäki, Tarja 2005. Päiväkoti ja kotipalvelun perhetyö perheiden tukena. Päiväkoti ja kotipalvelun perhetyö osallisena avohuollon lastensuojelutyössä. Päivähoito vanhempien ja vanhemmuuden tukena. Teoksessa Jari Helminen (toim.) Hyvinvoinnin rakentajat. Näkökulmia hyvinvointityön ja sen edellyttämän ammatillisen osaamisen kehittämistarpeisiin Uudellamaalla. Diakonia-ammattikorkeakoulu B raportteja 30. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu, 37–38.
- Jaakkola, Helena 2016. Kaikki lapsi- ja perhepalvelut yhteen. Talentia 1.2016, 18.
- Järvinen, Mervi; Laine, Anne & Suominen-Hellman, Kirsi 2013. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Kasvatuskumppanit sitoutuvat yhteistyöhön. Helsinki: Kirjapaja.
- Kanninen, Katri & Sigfrids, Arja 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Karikoski, Hannele & Tiilikka, Aila 2011. Eheä kasvupolku – haaste yhteistyölle. Siirtymät ovat lapsen ja kasvuympäristöjen vastavuoroisia muutos- ja sopeutumisprosesseja. Teoksessa Eeva Hujala & Leena Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 77–82.
- Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Helsinki: Stakes.
- Kaskela, Marja & Kronqvist, Eeva-Liisa 2007. Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatukseen. Niin ainutlaatuinen. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Kekkonen, Marjatta 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Tutkimus 72/2012. Väitöskirja. Kasvatustieteiden yksikkö. Tampere: Tampereen yliopisto. Viitattu 12.3.2016. <https://www.thl.fi/documents/10531/136719/Tutkimus%202012%2072.pdf>
- Keltikangas-Järvinen 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: WSOY.
- Koivula, Merja 2013. Yhteisöllisyyden rakentuminen päiväkodin arjessa. Yhteisöllisyyden edistäminen. Teoksessa Päivi Marjanen, Marjaana Marttila & Marja Varsa (toim.) Pienten piirissä yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-Kustannus, 34–43.
- Laine, Kaarina 2014. Lapsen sosiaalinen maailma päivähoitossa. Pienen lapsen vuoro-vaikutustaidot. Teoksessa Arja Häkkä, Helena Kuokkanen & Arja Virolainen (toim.) Lapsen parhaaksi. Lähihoitaja varhaiskasvattajana. Helsinki:Edita, 85–93.
- Leino, Anna 2006. Kasvatuskumppanuus päiväkodissa - vanhempien ja lastentarhanopettajien näkemyksiä ja kokemuksia lapsikohtaisista hoito- ja kasvatussuunnitelmakeskusteluista. Helsingin yliopisto. Käyttäytymistieteellinen tiedekunta. Soveltavan kasvatustieteen laitos. Kasvatustieteen (varhaiskasvatus) koulutus. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 13.3.2016. <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/kay/sovel/pg/leino/kasvatus.pdf>

- Leinonen, Jonna; Venninen, Tuulikki & Ojala, Mikko 2011. Osallisuuden kulttuurin kehittäminen. Päivähoitohenkilöstön näkemyksiä lasten osallisuuden tukemisesta. Teoksessa Anna-Riitta Mäkitalo; Saira Nevanen; Mikko Ojala; Sylvia Tast; Tuulikki Venninen & Birgitta Vilpas (toim.) Löytöretkellä osallisuuteen. Kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arjessa 2. Soccan ja Heikki Waris – instituutin julkaisusarja nro 26. Helsinki: Socca, 93. Viitattu 31.1.2016.
http://www.socca.fi/files/1373/Loytoretkella_osallisuuteen_kehittamista_ja_tutkimista_paivakodin_arjessa_II.pdf
- Munter, Hilikka 2001. Lapsi aloittaa päivähoiton. Teoksessa Aili Helenius, Kirsti Karila, Hilikka Munter, Pirkko Mäntynen & Helena Siren-Tiusanen. Pienet päivähoitossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY, 35–57.
- Mäkinen, Päivi; Raatikainen, Eija; Rahikka, Anne & Saarnio, Tuula 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOY.
- Pykäläniemi, Mervi 2015–2016. Patotien päiväkodin esimiehen Mervi Pykäläniemen kanssa käydyt keskustelut syksyllä 2015 – keväällä 2016 Vantaalla.
- Rantala, Anja 2004. Perheen ja päivähoiton yhteistyö. Yhteistyön lähtökohdat. Teoksessa Päivi Pihlaja & Riitta Viitala (toim.) Eryityskasvatus varhaislapsuudessa. Helsinki: Wsoy, 97–101.
- Rusanen, Erja 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Helsinki: Finn Lectura.
- Salminen, Eija & Tynninen, Kirsi 2011. Omahoitajana päiväkodissa. Omahoitajuus pedagogisena työmenetelmänä. Vantaa: Pedatieto.
- Salo, Saara 2003. Kiintymyssuhteen merkitys elämänkaaren aikana. Vanhemmuuden kiintymyssuoja. Teoksessa Jari Sinkkonen (toim.) Pesästä lentoon. Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. Helsinki: WSOY, 45–64.
- Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oppaita 56. Helsinki: Stakes.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2008. Lapsella on oikeus osallistua. Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2008. Helsinki.

- Sosiaali- ja terveysministeriö 2016. Ajankohtaista. Artikkelit. Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma käyntiin. Viitattu 2.2.2016. http://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/lapsi-ja-perhepalvelujen-muutosohjelma-kayntiin
- Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301.
- Tiilikka, Aila 2005. Äitien kasvatuskäsityksiä ja arviointeja hyvästä päiväkotikasvatuksesta. Väitöskirja. Oulu: Oulun yliopisto. Viitattu 29.3.2016. <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9514276280.pdf>
- Toikko, Timo & Rantanen, Teemu 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: University Press.
- Torkkola, Sinikka; Heikkinen, Helena & Tiainen Sirkka 2002. Potilasohjeet ymmärrettäväksi. Opas potilasohjeiden tekijöille. Helsinki: Tammi.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi.
- Unicef 1989. YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. Viitattu 29.3.2016. https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf
- Unicef 2011. Every child's right to be heard. A resource guide on the un committee on the rights of the child general comment no.12. Viitattu 5.2.2016. http://www.unicef.org/french/adolescence/files/Every_Childs_Right_to_be_Heard.pdf
- Valli, Raine 2015. Paperinen kyselylomake. Teoksessa Raine Valli & Juhani Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 85.
- Vantaa i.a.a. Varhaiskasvatus ja koulutus. Varhaiskasvatus. Palvelut. Päiväkodit. Myyrmäki. Patotien päiväkodit. Viitattu 20.1.2016. http://www.vantaa.fi/varhaiskasvatus_ja_koulutus/varhaiskasvatus/palvelut/paivakodit/myyrmaki/patotien_paivakoti
- Vantaa i.a.b. Varhaiskasvatus ja koulutus. Varhaiskasvatus. Lapsi varhaiskasvatuksessa. Viitattu 15.12.2015. http://www.vantaa.fi/varhaiskasvatus_ja_koulutus/varhaiskasvatus/lapsi_varhaiskasvatuksessa
- Vantaa i.a.c. Varhaiskasvatus ja koulutus. Varhaiskasvatus. Lapsi varhaiskasvatuksessa. Kodin ja varhaiskasvatuksen yhteistyö. Viitattu

15.12.2015. http://www.vantaa.fi/varhaiskasvatus_ja_koulutus/varhaiskasvatus/lapsi_varhaiskasvatuksessa/kodin_ja_varhaiskasvatuksen_yhteistyö

Vantaan kaupunki 2014. Varhaiskasvatussuunnitelma. Sivistystoimi. Varhaiskasvatus. Patotien toimintayksikkö. Opetuslautakunta 20.01.2014. Viitattu 15.12.2015. https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/109571_96601_Patotien_paivakoti_-_Vasu_WEB_.pdf

Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36. Päivitetty 8.5.2015/580.

Venninen, Tuulikki; Leinonen, Jonna & Ojala, Mikko 2010. Parasta on, kun yhteinen kokemus siirtyy jaetuksi iloksi. Lapsen osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Helsinki: Socca.

Venninen, Tuulikki; Leinonen, Jonna; Rautavaara-Hämäläinen, Maija & Purola, Karoliina 2012. Lähes aina haettaessa sanotaan, että ihan ok päivä – mitä se lopulta tarkoittaa?” Helsinki: Socca.

Vilen, Marika; Vihunen, Riitta; Vartiainen, Jari; Siven, Tuula; Neuvonen, Sohvi & Kurvinen Auli 2006. Lapsuus. Erityinen elämänvaihe. Toimintaperiaatteet lapsiperhetyössä sosiaali- ja terveysalalla. Lapsiperhetyön yhteiskunnallinen perusta. Helsinki: WSOY.

Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

LIITE 1 Lomakekysely Patotien päiväkodin henkilökunnalle

Hei kollegat!

Olemme tekemässä opintoihimme kuuluvaa opinnäytetyötä, jota varten tarkoituksemme on selvittää millaisia kokemuksia teillä kasvattajilla lasten päivähoitoon tutustumisesta ja päivähoiton aloituksesta.

Te kasvattajat annatte tärkeää ja arvokasta tutkimustietoa opinnäytetyöhömmе kertomalla kokemuksistanne ja mielipiteistänne vastaamalla kyselyyn. Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja nimettöminä, jotta vastaajia ei pysytä tunnistamaan. Kyselylomakkeen voitte palauttaa kahvihuoneen pöydällä olevaan suljettuun palautuslaatikkoon. Toivomme teidän vastaavan kyselyyn 14.12.2015 mennessä.

Kiitos!

Mervi Peltola ja Pia Kotkavuori
Diakonia-ammattikorkeakoulu

KYSELY HENKILÖKUNNALLE PÄIVÄKODIN TUTUSTUMIS- JA ALOITUSKÄYTÄNNÖISTÄ

1. Millaisia ovat mielestäsi päivähoiton laadukkaat tutustumis- ja aloituskäytännöt?

---

2. Miten lapsen ja perheen päivähoitoon tutustuminen ja päivähoiton aloitus tällä hetkellä mielestäsi toteutuu päiväkodissamme/ ryhmässäsi? Mitä siihen sisältyy?

---

3. Toivotko tutustumis- ja aloituskäytänteitä kehitettävän? Miten?

---

4. Mitä muuta haluat tuoda esille aiheeseen liittyen?

Kiitos vastauksestasi!

T. Mervi ja Pia

LIITE 2 Kysely kolmelle länsivantaalaiselle päiväkodille

Hei!

Olemme sosionomi (AMK) opiskelijoita Helsingin Diakonia-ammattikorkeakoulusta ja opiskelemme myös lastentarhaopettaja kelpoisuuden. Olemme tekevässä opintoihimme kuuluvaa opinnäytetyötä tutustumis- ja aloituskäytännöistä päivähoiton aloitusvaiheessa Patotien päiväkodissa. Tarkoituksemme on selvittää millaisia tutustumis- ja aloituskäytäntöjä muissa vantaalaisissa päiväkodeissa on.

Te kasvattajat annatte meille tärkeää ja arvokasta tutkimustietoa opinnäytetyöhömme kertomalla kokemuksistanne ja mielipiteistänne vastaamalla kyselyyn. Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja nimettöminä, jotta vastaaja-päiväkoteja ei pystytä tunnistamaan.

Toivomme teidän vastaavan alla olevaan kolmeen kysymykseen liittyen oman yksikkönne tutustumis- ja aloituskäytäntöihin 15.12.2015 mennessä.

Kiitos vastauksestanne!

Mervi Peltola ja Pia Kotkavuori
Diakonia-ammattikorkeakoulu

Kysymykset:

- 1. Millaiset tutustumis- ja aloituskäytännöt päiväkodissanne on?**
- 2. Ovatko käytännöt samanlaiset kaikissa ryhmissä?**
- 3. Koetteko käytännöt toimiviksi? Jos ette, mitä toivoisitte kehitettävän?**

LIITE 3 Haastattelulupa lasten haastatteluja varten

Haastattelulupa

Olemme sosionomi (AMK) opiskelijoita Helsingin Diakonia-ammattikorkeakoulusta ja opiskelemme myös lastentarhanopettajan kelpoisuuden. Teemme opinnäytetyötä, jossa tarkoituksena on kehittää päivähoiton tutustumis- ja aloituskäytänteitä.

Käytänteitä kehitettäessä haluamme saada myös lasten äänen kuuluviin. Haastatlemme lapsia siitä, mitä heidän mielestään meidän aikuisten tulisi ottaa huomioon, kun uusi lapsi aloittaa päivähoiton. Haastateltavan Lapsen nimi ei tule esille missään osassa opinnäytetyötä.

Suostun, että lapseni _____(lapsen nimi)
kanssa saa keskustella aiheesta

Vantaalla _____ 2015

Allekirjoitus: _____

Allekirjoitus: _____

Kiittäen,

Mervi Peltola ja Pia Kotkavuori

LIITE 4 Lomakekysely vanhemmille

Hei vanhemmat!

Olemme sosionomi (AMK) opiskelijoita Helsingin Diakonia-ammattikorkeakoulusta ja opiskelemme myös lastentarhaopettaja kelpoisuuden. Olemme tekevässä opintoihimme kuuluvaa opinnäytetyötä, jota varten tarkoituksemme on selvittää millaisia kokemuksia teillä vanhemmilla on lapsenne päivähoidon tutustumisesta ja päivähoidon aloituksesta.

Te vanhemmat annatte tärkeää ja arvokasta tutkimustietoa opinnäytetyöhömmme kertomalla kokemuksistanne ja mielipiteistänne vastaamalla kyselyyn. Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja nimettöminä, jotta vastaajia ei pystytä tunnistamaan. Kyselylomakkeen voitte palauttaa suljetussa kirjekuoressa oman lapsenne ryhmän eteisessä olevaan palautuslaatikkoon. Toivomme teidän palauttavan lomakkeen 12.11.2015 mennessä.

Kiitos vastauksestanne!

Mervi Peltola ja Pia Kotkavuori
Diakonia-ammattikorkeakoulu

KYSELYLOMAKE

1. Vastaaaja

äiti

isä

molemmat

huoltaja

2. Minkä ikäisenä lapsenne aloitti päivähoiton Patotien päiväkodissa?

alle 1v.

yli 1v

yli 2v.

yli 3v.

yli 4v.

yli 5v.

3. Miten lapsenne ja teidän tutustuminen päivähoitoon sujui ja mitä siihen sisältyi?

---

4. Mikä oli tutustumisessa ja aloituksessa hyvää? Olisitteko toivoneet jotain tehtävän toisin?

---

5. Miten lapsenne ja perheenne huomioitiin ja miten henkilökunta otti teidät vastaan?

---

6. Mitä mielestänne tulisi ottaa huomioon lapsen ja perheen tutustuessa päivähoitoon ja aloittaessa päivähoiton? Mitkä asiat ovat tärkeitä ja miksi?

---

7. Mitä muuta haluatte vielä tuoda esille?

Kiitos vastauksestanne!